

Är det hållbart att vara rationell?

- En kvalitativ studie med utgångspunkt i kreditinstituts beslutsprocess om utlåning till företag

Författare:

Adam Rosander (920929)

Cajsa Vidén (971023)

VT 2021

Självständigt arbete, avancerad nivå, 30 hp

Ämne: Företagsekonomi

Handelshögskolan vid Örebro universitet

Handledare: Madelen Lagin

Examinator: Tommy Borglund

Abstract

Thesis title: Is it sustainable to be rational? – A qualitative study based on credit institutions' decision-making processes on lending to companies

Authors: Adam Rosander and Cajsa Vidén

Purpose: The purpose of this study is to examine how the credit institutions' decision-making process when lending to companies can be reflected on the basis of the balance of sustainability and the degree of rationality.

Method: This paper applies a qualitative and abductive approach, where a qualitative content analysis has been applied to examine the collected empirical data. The empirical data has occurred through semi-structured interviews with thirteen different employees within Swedish credit institutions who either have a decisive role in the sustainability work or the decision-making process when lending to companies.

Conclusion: This study indicates that there is a problem with the balance of sustainability in the decision-making process of credit institutions when lending to companies. One of the study's conclusions is that credit institutions with a higher degree of rationality also balance sustainability more in the decision-making process. In addition, the study proves that the larger the loans, the higher the degree of rationality and a better balance of sustainability in the decision-making processes. The study can also explain that a conflict between profitability and sustainability is visible in credit institutions' decision-making processes when lending to companies, but where the area of conflict decreases in connection to a higher degree of rationality. It can also be concluded that the study's analysis model shows a direct relationship between the degree of objectivity and subjectivity as well as the degree of rationality and the balance of sustainability.

Keywords: Sustainability, profitability, rationality, irrationality, limited rationality, decision-making process

Förord

Vi vill börja med att rikta ett stort tack till studiens handledare Madelen Lagin och bisittare Peter Edlund för vägledning, stöttning och värdefulla kommentarer under studiens gång. Fortsättningsvis vill vi även tacka de opponenter som under studiens olika seminarietillfällen bidragit med givande kommentarer. Avslutningsvis vill vi även tacka de respondenter som bidragit med studiens empiriska bakgrund, genom ert engagemang och vilja att ställa upp har vi blivit berikade med ny kunskap om kreditinstitutens beslutsprocesser vid utlåning till företag. Vi hoppas att denna studie även kan bidra till att andra individers kunskap om ämnet utvecklas.

Örebro, 31 maj 2021

Adam Rosander

Cajsa Vidén

Begrepps- och förkortningslista

Bank är en organisation som har tillstånd från regeringen att låna in pengar från allmänheten och kan låna kapital av Riksbanken för att sedan ge lån till individer och företag med ränta (Nationalencyklopedin [NE], u.å.a).

EBA är en akronym för European Bank Association och är en EU-myndighet som arbetar för att skydda integritet och effektivitet i hela europeiska banksektorn (EBA, u.å.).

ESG är en akronym för Environmental, Social och Governmental (Finansinspektion [FI], 2021), och benämns i studien som kreditinstitutens samlingsnamn för de tre olika hållbarhetsaspekterna.

Hållbar utveckling är ett begrepp som syftar till att de behov som människan har idag ska tillfredsställas utan att framtida generationers behov att tillfredsställas ska förminska, ur ett miljömässigt, socialt och ekonomiskt perspektiv (NE, u.å.b).

Kreditmarknadsbolag är organisationer som har lagligt tillstånd att bedriva finansieringsverksamhet, det vill säga låna ut pengar (NE, u.å.c).

Kreditinstitut är en gemensam nämnare för organisationer som lånar ut pengar till företag och privatpersoner, exempelvis banker eller kreditmarknadsbolag (NE, u.å.d).

Lönsamhet är ett begrepp som mäter vilket ekonomiskt överskott som en verksamhet har (NE, u.å.e).

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Syfte och forskningsfrågor	5
2. Teoretiskt ramverk	6
2.1 Beslut.....	6
2.1.1 Rationella beslutsprocesser	8
2.1.2 Irrationella beslutsprocesser.....	10
2.1.3 Begränsat rationella beslutsprocesser	11
2.2 Sammanfattning av det teoretiska ramverket.....	12
3. Metod	15
3.1 Val av ämne och teoretisk utgångspunkt	15
3.1.1 Teoretisk litteraturinsamling	16
3.2 Kvalitativ abduktiv forskningsdesign.....	16
3.3 Kvalitativa semi-strukturerade intervjuer.....	17
3.3.1 Utformning av intervjuguide och förberedning för intervju	17
3.3.2 Urval.....	18
3.3.3 Genomförande av intervjuer	22
3.4 Bearbetning av semi-strukturerade intervjuer.....	25
3.4.1 Transkribering	25
3.4.2 Kvalitativ innehållsanalys	25
3.5 Kvalitetskriterier	28
4. Finanssektorn	29
5. Empiri	31
5.1 Respondenterna.....	31
5.2 Beslutsprocesser	32
5.3 Grunden för beslutsprocesser	35
5.4 Lönsamhet och hållbarhet.....	39
6. Analys	44
6.1 Hur ser beslutsprocessen ut som tillämpas inom kreditinstitut vid utlåning till företag?	44
6.2 Vilken grad av rationalitet karaktäriserar beslutsprocessen vid utlåning till företag?	47
6.3 Hur balanseras hållbarhet i beslutsprocessen vid utlåning till företag?	49
6.4 Sammanfattning i koppling till analysmodellen.....	53
7. Slutsats och bidragsdiskussion	55
7.1 Bidragsdiskussion	56
8. Förslag till framtida forskning	58
Referenser	59
Bilagor	65

1. Inledning

Det inledande kapitlet ger bakgrund till konflikten om att antingen agera hållbart eller lönsamt, vilket sedan mynnar ut i en problematisering kring balansen av hållbarhetsfaktorerna och hur dagens samhälle särskiljer perspektiven utifrån praktisk bevisning i koppling till företagsutlåning. Senare kopplas konflikten till tidigare studier som visar på att det finns ett gap i hållbarhetsdiskursen i koppling till beslutsteori och kreditinstitut. Slutligen formas tre forskningsfrågor som knyter an till beslutsprocesser inom kreditinstitut, hur rationella beslutsprocesserna är samt hur hållbarhet balanseras. Genomgående i studien kommer begreppet kreditinstitut användas som benämning för banker och kreditmarknadsbolag.

I ett citat från Principles for Responsible Investment beskrivs det att implementeringen av hållbarhet är en viktig aspekt att balansera i beslutsfattandet för att kunna skapa långsiktig lönsamhet (Borglund et al., 2017). Historiskt sett kan det dock indikeras att perspektiven hållbarhet och lönsamhet återspeglats i en meningsskiljaktighet (Porter & Van der Linde, 1995) då det beskrivits att det är möjligt att vara lönsam utan att vara hållbar men inte hållbar utan att vara lönsam (Barnett & Salomon, 2012; Chakravarti & Basso, 2021; Lo, 2010). Meningsskiljaktigheten förklaras bero på att lönsamhet endast hänvisar till det finansiella perspektivet, medan hållbarhet omfattar både det sociala, miljömässiga och finansiella perspektivet (Li, Gong, Zhang & Koh, 2018). Att utesluta lönsamhet från hållbarhet anses således omöjligt då hållbarhet inom företag definieras som en balans av företagets miljömässiga avtryck, sociala ansvarstagande och finansiella resultat, det vill säga lönsamhet (Borglund, 2006; Li, et al., 2018; Lo, 2010). Både historiska och moderna studier hänvisar således till en konflikt inom företag att antingen agera lönsamt eller hållbart (Chakravarti & Basso, 2021; Porter & Van der Linde, 1995).

Skiljaktigheten mellan perspektiven kan grundas i att lönsamhet definieras som ett begrepp som länge rotats i företagets avkastning och värdeskapandet för aktieägarna, där hänsyn till andra intressenter samt miljömässiga och sociala faktorer inte stått i fokus (Li et al., 2018). Under 1970-talet beskrev Milton Friedman att företags enda sociala ansvar var att nyttja verksamheten på ett sätt som skapade ökad vinst för företaget med hänsyn till befintliga lagar och regler. Men under millennieskiftet skedde en förändring av företagets primära avseende, då medias intresse för företags sociala och miljömässiga ansvarstagande ökade (Borglund, 2006). Utvecklingen av företagets ansvar bidrog med ett ökat fokus på att balansera samtliga perspektiv av hållbarhet i den generella företagsstrategin för att även kunna skapa långsiktig lönsamhet. Begreppet hållbarhet utvecklades till att inkludera båda miljömässiga, finansiella och sociala faktorer, då det indikerades att samtliga faktorer hade stor påverkan på varandra vid företags implementering av dem (Crutzen, Zvezdov & Schaltegger, 2017). Vidare förklarar Elkington (1998) att hållbarhetsfaktorerna fungerar som kontinentalplattor där det är vanligt att faktorerna kolliderar med varandra när företag står i olika beslutssituationer. De mest förekommande kollisionerna har identifierats mellan finansiella och sociala faktorer samt finansiella och

miljömässiga faktorer, vilket beror på att företag sällan kompromissar lönsamhet även om det bidrar till en positiv miljömässig eller social utveckling. Till följd kan den bristande viljan att kompromissa leda till en negativ påverkan på företags lojalitet och legitimitet (Frostenson & Helin, 2018).

Ett sätt som kan förhindra kollisioner mellan hållbarhetsfaktorerna och följaktligen utveckla lojalitet samt legitimitet förklarar Borglund et al. (2017) vara genom att upprätta en årlig hållbarhetsrapport för att bringa en transparens över företagets hållbarhetsarbete. Emellertid finns det ingen lag som kräver att alla företag ska uppvisa en rapportering av hållbarhetsarbetet. Utan det är endast, enligt svensk lag, företag som lever upp till en av tre kriterier gällande antal anställda, omsättning och balansresultat som är tvingade till hållbarhetsrapportering (Frostenson & Helin, 2018). För att i stället motivera alla företag, även de som inte lever upp till kriterierna, att redovisa hållbarhetsarbetet har Förenta Nationerna [FN] tillsammans med sina medlemsländer utvecklat avtal, riktlinjer och rekommendationer som kan styra företag till att agera mer hållbart. En av de tidigt utvecklade riktlinjerna var Millenniemålen som syftade till att engagera företag att bidra till en positiv social, miljömässig och ekonomisk utveckling, där fokus låg på världens fattigaste länder (FN, u.å.; UNDP, u.å.). Därefter upprättades Agenda 2030, som en riktlinje, i syfte att underlätta implementeringen av en hållbar utveckling för företag, privatpersoner och regeringar (FN, u.å.). Men med hänsyn till att företag, genom åren, hellre valt att anpassa företagsamheten utefter den finansiella avkastningen i stället för den påverkan de har på sociala och miljömässiga faktorer som Borglund (2006) nämner, kan företagets beslut om att arbeta hållbart påverkas negativt. Utöver den historiska inställningen, finns det som Frostenson och Helin (2018) nämner inga specifika lagar och regler som hävdar att alla företag måste redovisa hur de arbetar hållbart. Däremot agerar alla organisationer inom finanssektorn under Finansinspektionen som i samband med EBA tar fram råd, kopplade till ESG, som samtliga kreditinstitut bör följa, men eftersom det inte är lagar utan råd är det upp till varje enskild organisation hur de vill uppfylla rådets målsättningar (Finansinspektionen [FI], 2018).

Att företag inom finanssektorn valt att ignorera riktlinjerna och rekommendationerna, i koppling till hållbarhet, förtydligas genom Andrén, Lexén och Bertoft (2018) som förklarar att kreditinstitut fortsatt finansiera företag som inte arbetar med hållbarhet. Statistiska data indikerar att svenska kreditinstitut investerat stora summor i företag vars verksamhet inte bidrar till miljömässig eller social utveckling. Trots att många av kreditinstituten besitter interna styrdokument som förhindrar dem från att låna ut pengar till ohållbara branscher (Andrén, Lexén & Bertoft, 2018). Kreditinstitutens primära inkomstkälla går att härleda till utlåningar till både privatpersoner och företag där kreditinstituten innehar möjligheten att ge finansiellt stöd till de företag som kan uppvisa ett hållbart arbete (Fair finance guide, 2019; Swedish Bankers, 2020a), vilket ger kreditinstituten en vital position i bidragandet till ett framtida hållbart samhälle. Inom processen för utlåningar nämns bristen på insyn och transparens som hinder för externa intressenter att kunna påverka kreditinstitutens utlåningsprocesser (Fair finance guide, 2019). Naturskyddsföreningen (u.å.) menar även att svenska kreditinstitut

fortsatt att finansiera företag som inte arbetar hållbart, vilket kan grundas i att banksekretessen inte kräver att kreditinstituten behöver redovisa vilka företag de gör utlåningar till eller varför.

I samband med utvecklingen av externa intressenters krav och rekommendationerna förklarar Swedbank Roburs hållbarhetsanalytiskchef att kreditinstitut vid sina beslut måste ta ett ökat ansvar och vara frågande till de finansierade företagens hållbarhetsagenda (KPMG, 2019). Världsnaturfonden (2019) menar också att tydligare hållbarhetskrav på kreditinstitutens utfärdade lån till företag är något som i längden kommer att leda till att den sociala hållbarheten ökar, speciellt i mer utsatta områden. Samtidigt som förståelsen för kreditinstitutens egna ansvar, när det kommer till hållbara investeringar, ökar, rapporterades det nyligen om att svenska kreditinstitut lånat ut flera miljarder kronor till företag som genom sina verksamheter har en stor negativ påverkan på både miljön och den sociala hållbarheten (Koskelainen, 2021). Enligt Andrén, Lexén och Bertoft (2018) bidrar svenska kreditinstituts stora utlåningar inte enbart till ökade koldioxidutsläpp som påskyndar klimatförändringarna utan kreditinstitutens utlånade kapital påverkar även människor negativt, särskilt de individer som lever i lägre samhällsklasser (Andrén, Lexén & Bertoft, 2018). Koldioxidutsläppen har exempelvis bidragit till att flertalet människor tvingats fly från sina hem för att företag som bidrar med stora mängder koldioxidutsläpp fortsatt ska kunna driva sina verksamheter (Koskelainen, 2021; Offerman, 2017). I samband med att svenska kreditinstitut lånat ut miljarder kronor till företag som bidrar till koldioxidutsläpp förklarar Naturskyddsföreningen (u.å.) att det är oförsvarbart, både ur ett lönsamhets- och hållbarhetsperspektiv, att kreditinstituten finansierar utvinning av fossila ämnen. Nya krav sätts i stället upp som begär att svenska kreditinstitut ser lönsamhet och hållbarhet som en allierad strategi och endast finansierar hållbara verksamheter (Naturskyddsföreningen, u.å.).

Utöver ovanstående exempel, kan en konvergerad syn på lönsamhet och hållbarhet genom teoretiska studier hänvisa till positiva samband. Samband som påvisar att en balans av samtliga hållbarhetsfaktorer kan bidra med positiva fördelar i termer av ett förbättrat arbetsklimat och bättre relationer till företagets intressenter, vilket i sin tur har en positiv påverkan på det finansiella resultat (Andersen & Dejoy, 2011; Barnett, 2007; Hartzmark & Sussman, 2019). Medan andra studier har påvisat att en sämre balans av hållbarhetsfaktorerna bevisligen inte haft någon större påverkan på det finansiella värdet (Barnett & Salomon, 2012). Å andra sidan har samtliga studier indikerat att inkludering av samtliga hållbarhetsfaktorer bidragit med en ökning av icke-monetära värden, exempelvis rykte och lojalitet från intressenter (Andersen & Dejoy, 2011; Barnea & Rubin, 2010; Barnett, 2007; Barnett & Salomon, 2012; Hartzmark & Sussman, 2019). Fortsättningsvis kan det även indikera en fördel för kreditinstitut att ha ett stort hållbarhets-engagemang då det, i koppling till tidigare studier, kan resultera i ett högre finansiellt värde, men även ett större icke-monetärt värde.

Med grund i den vitala position som kreditinstitut har i den hållbara utvecklingen (Swedish Bankers, 2020a), är det viktigt att öka både det icke-monetära och finansiella värdet i syfte att kunna bidra till omställning. Däremot förklarar Crutzen, Zvezdov och Schaltegger (2017) att majoriteten av anställda ser till organisationers interna dokument och gemensamma intressen vid beslutsfattande, vilket innebär att om organisationer endast implementerat den finansiella faktorn i strategin eller beslutprocessen kommer fullständig hållbarhet inte att inkluderas vid beslut. Därmed är det väsentligt att redan vid etablering av strategier och processer balansera samtliga hållbarhetsfaktorer i beslutprocessen för att inte utsätta företag eller övriga intressenter för negativa hållbarhetsrisker. Att balansera hållbarhet och lönsamhet tidigt i beslutprocessen anses även viktigt, specifikt för finansbranschen, då kreditinstitut är beroende av hur kunderna nyttjar det lånade kapitalet (Borglund et al., 2017).

Bevisligen kämpar företag inom finansbranschen fortfarande med att balansera hållbarhetsperspektivet i beslutprocessen. Att balansera samtliga hållbarhetsfaktorer och inte endast fokusera på lönsamheten förklarar Calabrese et al. (2019) vara ett ämne som saknar omfattande studier, då fåtalet forskare valt att studera huruvida hållbarhet balanserats i beslutprocesserna. Som tidigare nämnts finns det redan studier som angriper frågeställningen om relationen mellan hållbara och finansiella prestationer (Andersen & Dejoy, 2011; Barnea & Rubin, 2010; Barnett, 2007; Barnett & Salomon, 2012; Crutzen, Zvezdov & Schaltegger, 2017; Hartzmark & Sussman, 2019), men det är få som applicerar beslutsteori i syfte att förstå hur företag utvecklar beslutprocessen kopplat till balansen av lönsamhet och hållbarhet. Beslutsteori beskrivs handla om att välja det alternativ som skapar störst nytta, då beslut antas kunna baseras på olika perspektiv. I grunden strävar majoriteten av organisationer mot att vara rationella (Styhre, 2020) då rationella beslut anses grundas på det alternativ som skapar störst finansiell avkastning (Kaufmann & Kaufmann, 2016; Simon, 1979), trots att betydelsen av hållbar utveckling expanderat kraftigt. Däremot förklarar Hersh (1999) att ett hållbarhetsbeslut inte endast kan baseras på ett rationellt agerande då hållbarhet är för komplext för att kunna identifiera i förutbestämda dokument, riktlinjer och nyckeltal som rationella beslutsprocesser grundas på (Brunsson, 1982; Brunsson, 1990; Hersh, 1999; Simon, 1955). Undersökarna av denna studie finner det i koppling till tidigare forskning och den praktiska bevisningen relevant att applicera beslutsteori på svenska kreditinstituts beslutsprocesser för att förstå balansen av hållbarhet i dem, för att se om balansen kan återspeglas i graden av rationalitet.

1.1 Syfte och forskningsfrågor

Syftet med denna studie är att förklara hur kreditinstituts, både banker och kreditmarknadsbolag, beslutsprocess vid utlåning till företag kan speglas utifrån balansen av hållbarhet samt graden av rationalitet i respektive utgångspunkt.

För att besvara studiens syfte har tre specifika forskningsfrågor utvecklats:

- Hur ser beslutsprocessen ut som tillämpas inom kreditinstitut vid utlåning till företag?
- Vilken grad av rationalitet karaktäriserar beslutsprocessen vid utlåning till företag?
- Hur balanseras hållbarhet i beslutsprocessen vid utlåning till företag?

För att kunna besvara syftet om hur kreditinstitutens beslutsprocess kan speglas i balansen av hållbarhet och graden av rationalitet, samt bidra med kunskap till det gap som finns både teoretiskt och praktiskt, behöver det först förtydligas hur beslutsprocessen ser ut och om den skiljer sig mellan olika kreditinstitut och varför. Studiens andra och tredje forskningsfrågor förutsätter därmed att den första forskningsfrågan, om hur beslutsprocessen ser ut, först besvaras.

Genom att besvara den första forskningsfrågan kan studien bidra med kunskap kring hur kreditinstitutens beslutsprocess vid utlåning till företag faktiskt ser ut samt huruvida kreditinstituten tar hänsyn till de lagar, riktlinjer och råd som litteraturen nämner. Studiens andra två forskningsfrågor kan bidra med kunskap till hållbarhetsdiskursen som betraktats, i tidigare litteratur, genom att applicera beslutsteori. Därmed kan en utvecklad förståelse kring hur graden av rationalitet i beslutsprocesser påverkar balansen av hållbarhet. Samtidigt kan studien även bidra med en praktisk förståelse för hur problematiken kring lönsamhet och hållbarhet behandlas i kreditinstitutens beslutsprocesser kring utlåning till företag.

2. Teoretiskt ramverk

I följande kapitel kommer lönsamhet och hållbarhet presenteras med teoretisk bakgrund om hur begreppen särskiljs samt balanseras. Fortsättningsvis, ges även en teoretisk bakgrund till beslutsprocesser med koppling till beslutsteori, där processen beskrivs ur ett generellt perspektiv men även ur rationellt, irrationellt och begränsat rationellt perspektiv. Slutligen illustreras det teoretiska ramverket i en analysmodell.

Sustainability is the most important challenge of the 21th century. In order to remain successful and competitive, companies have to embrace the transition to incorporating sustainability into their processes, strategies and long term vision. – Calabrese et al. (2019) s. 166

Calabrese et al. (2019) förklarar i citatet ovan att implementering av hållbarhet i företagsprocesser blivit alltmer väsentlig för att det kunna skapa en långsiktig lönsamhet, vilket är en ekvation som inte alltid varit naturlig. Porter och Van der Linde (1995) belyser att organisationer identifierats i en konflikt mellan att vara antingen lönsam eller hållbar. Lönsamhet kan definieras som den finansiella avkastningen som aktieägarna kräver av organisationer, medan hållbarhet är en gemensam nämnare för att tillfredsställa både aktieägarnas men även övriga intressenters kravställningar i form av ekonomiska, sociala och miljömässiga faktorer (Borglund et al., 2017; Li et al., 2018). För att nå den långsiktiga lönsamheten, som Calabrese et al. (2019) nämner, krävs således en förflyttning från organisationernas tidigare koncentrerad, finansiell lönsamhet för aktieägare (Li et al., 2018), till en integrerad strategi som inkluderar övriga aspekter ur hållbarhetsperspektivet och inte endast det finansiella (Calabrese et al., 2019; Porter & Van der Linde, 1995). Forskning om balansen av lönsamhet och hållbarhet i företagsprocesser har även indikerat en positiv påverkan på miljö och samhälle, vilket i längden även kan bidra med ett ökat förtroende för företaget av externa intressenter i form av ett positivt rykte (Andersen & Dejoy, 2011; Barnea & Rubin, 2010; Barnett, 2007; Barnett & Salomon, 2012; Calabrese et al., 2019; Hartzmark & Sussman, 2019). Inkluderingen av hållbarhet i företagsprocesser kan hänvisa till balansen av lönsamhet och hållbarhet i kreditinstitutens beslutsprocesser vid utlåning till företag.

2.1 Beslut

Beslut handlar generellt sätt om att göra val mellan olika alternativ, men för att komma fram till ett beslut används olika processer som kan baseras på det rationella, irrationella och begränsat rationella perspektiven. Perspektiven kan förklaras bestå av olika faktorer och olika grader av faktorer, bland annat erfarenhet, intuition samt kvantitativ information (Simon, 1960; Styhre, 2020). I grunden bildade Simon (1960) en generell beslutsprocess som innefattar tre faser. Den första fasen hänvisar till identifikationen av tillfälle som kräver beslut, vilket exempelvis skulle kunna vara ett problem. Den andra fasen handlar om identifikation och analys av möjliga alternativ. Den tredje fasen handlar om att fatta det beslut som skapar störst nytto-maximerande värde (Simon, 1960).

Styhre (2020) förklarar att beslut är en av de huvudsakliga aktiviteterna inom företag för att utvecklas men även för att skapa värde för att överleva på marknaden. I samband med att beslut har en väsentlig roll inom företag förklarar Simon (1960) att utformningen av beslutsprocessen bör anpassas utefter organisationens unika förmågor att kunna fatta beslut på ett effektivt sätt. Det bästa beslutet är då kopplat till det beslut som skapar störst värde, vilket dock är komplicerat att avgöra då preferenser för de olika alternativa besluten och dess beslutsprocesser differentieras beroende på om de baseras på rationalitet, irrationalitet eller begränsad rationalitet (Simon, 1960). Det finns även meningsskiljaktigheter mellan beslutsteoretiker om vad det är som skapar störst värde. Simon (1979) antyder att rationella beslut, grundade på stor kvantitativ information, givna kriterier och avvägningar, är att föredra för att nå ett nyttomaximerande värde. Brunsson (1990) å andra sidan förklarar att ett nyttomaximerande värde likväl kan uppnås genom en tillämpning av en irrationell process, där besluten grundas på intuitioner, erfarenheter och känslor. Vidare menar Brunsson (1990) och Styhre (2020) även att ett nyttomaximerande värde i beslut kan uppnås genom användningen av en mer konvergerad funktion av de rationella och irrationella perspektiven, så kallad begränsad rationalitet. Begränsad rationalitet skapar således värde genom att balansera det rationella perspektivets informationskrav med det irrationella perspektivets intuitionskrav (Brunsson, 1990; Styhre, 2020).

Det nyttomaximerande värdet kan även variera beroende på vilket mål beslutsfattaren är ute efter att uppnå. Inom affärsvärlden förklaras det många gånger att det uppsatta målet har uppfyllts när den största finansiella vinsten har gjorts samtidigt som den minsta risken har tagits. Nyttan och vinsten vid ett taget beslut är inte alltid så enkelt utan det kan ha en större betydelse än så. Vid olika beslut kan värdet i stället handla om alternativ som inte alls har någon koppling till finansiell lönsamhet, besluten kan i stället handla om eventuella hållbarhetsalternativ (Kaufmann & Kaufmann, 2016). När värdet av ett beslut relaterar till hållbarhet handlar det om att välja det alternativ som bidrar med en hållbar utveckling, det vill säga en utveckling som gynnar samhällen både socialt, miljömässigt och finansiellt (Hersh, 1999). En annan aspekt som anses viktig för hållbarhetsbeslut är den påverkan beslutet har över tid. För att definieras som ett hållbarhetsbeslut menar Hayles, Graham och Fong (2010) att beslutet ska bidra till en hållbar utveckling minst fem år fram, men helst en hel generation. Ett hållbarhetsbeslut omfattas därmed inte av de beslutsprocesser som ämnar till att lösa hållbarhetsproblem kortsiktigt.

Olika beslutsprocesser bidrar med varierande konsekvenser: synen på vem som står ansvarig för ett beslut och dess utfall kan variera beroende på om beslutet tagits baserat på en rationell kontra irrationell beslutsprocess. Samtidigt som nyttjandet av de olika beslutsprocesserna även ger en varierad legitimitet om beslutet fullständigt baseras på organisatoriska kriterier och mål eller individuella preferenser som grundas på omvärldens krav (Brunsson, 1990). Legitimiteten delas upp i dels intern legitimitet som skapas genom tillfredsställande av en organisations specifika ramverk, dels extern legitimitet som formas när beslutet inkluderar omvärldens normer. För att skapa legitimitet som återspeglas både internt och externt bör beslutsprocesser

på ett balanserat sätt inkludera både organisationens och externa intressenters värderingar (Elkington, 1998; Frostenson & Helin, 2018), vilket indikerar att även legitimiteten ändras beroende på hur rationell och irrationell en beslutsprocess är.

2.1.1 Rationella beslutsprocesser

Det rationella perspektivet handlar om att behandla all information som är relevant givet ett specifikt problem för att sedan välja det alternativ som skapar störst nyttomaximerande värde, baserat på jämförelse av alla potentiella utfall och dess konsekvenser. Perspektivet är kopplat till normativ beslutsteori som beskriver den optimala bedömningen om hur beslut bör fattas (Brunsson, 1982; Simon, 1955; Stanovich, 2011). Med hänsyn till den generella beslutsprocessen beskriver Simon (1955), Brunsson (1990) samt Kaufmann och Kaufmann (2016) att rationella beslutsteori indikerar en omfångsrik beslutsprocess sett till processens andra fas som handlar om att analysera beslutsalternativen. En rationell beslutsprocess behandlar ett omfattande krav på informationsinsamling samt risk- och konsekvensanalyser som grundas på antaganden om framtida utfall (Brunsson, 1990; Simon, 1955). Rationell beslutsprocess innebär även att agera efter lagar, regler och föreskrifter. I vardagslivet agerar individer rationellt genom att följa lagar i trafiken samt genom att spela spel efter spelregler, vilka är grundprinciper för huruvida människor ska eller bör agera (Elqayam & Evans, 2011). Många av de lagar och regler som existerar för individers beteende är statligt upprättade, men att fatta välgrundade rationella beslut kan även baseras på organisationers uppsatta interna värderingar och riktlinjer (Brunsson, 1990; Norberg, 2013). För att underlätta förståelsen av den rationella beslutsprocessen skapade Simon (1955) en modell som påvisar de steg som sker i beslutsprocessens andra skede:

1. En uppsättning av alla de olika potentiella alternativa besluten.
2. En mindre uppsättning av potentiella alternativ som beslutsfattaren anser vara aktuella.
3. De olika konsekvenserna av de olika besluten.
4. Värdering av de olika alternativens utfall.
5. Informationsinsamling om vad specifika utfall skulle resultera i.
6. Information om sannolikheten att ett specifikt utfall faktiskt inträffar givet att det alternativet väljs.

Tabell 2. Simons (1955) beslutsmodell inom rationell beslutsteori.

För att lyckas finna det nyttomaximerande alternativet krävs omfattande resurser, exempelvis förmågan att kunna förutse framtida händelser samt jämföra positiva och negativa konsekvenser. Men även kunskapen att förstå olika utfalls värden där kvantitativ information, exempelvis nyckeltal såsom återbetalningsförmåga, kan användas som hjälpmedel (Brunsson, 1982; Brunsson, 1990; Hersh, 1999). Avvägningarna och analyserna inom den rationella beslutsprocessen hänvisar inte endast till jämförandet mellan två olika utfall utan snarare av

flera hundratals alternativa utfall, vilket gör den rationella beslutsprocessen till en väldigt tidskrävande och komplex process (Brunsson & Brunsson, 2014; Daston, 2015).

Lönsamhetsbeslut har en direkt association med rationella beslutsprocesser, där det beskrivs att slutgiltiga beslut alltid bör vara finansiellt givande (Daston, 2015). Att grunda finansiella lönsamhetsbeslut på förutbestämda kriterier och mål anses enklare än att grunda hållbarhetsbeslut på detsamma, då hållbarhetsfaktorerna, sociala och miljömässiga, utvecklas i takt med den föränderliga omvärlden (Hersh, 1999). Till exempel kan sociala faktorer förändras i takt med att befolkningens normer och värderingar utvecklas, medan miljömässiga faktorer förändras i takt med att det exempelvis sker klimatförändringar (Borglund et al., 2017). Rationella beslutsprocesser kan därmed teoretiskt vara komplicerade att tillämpa vid beslut kopplade till hållbarhet då beslutsfattaren är begränsad till organisatoriska kriterier och lagstadgar, vilket exkluderar möjligheten för beslutsfattare att tillämpa den kognitiva förmågan för att analysera omvärlden (Brunsson, 1982; Hersh, 1999; Kahneman, 2013).

Genom att tillämpa beslutsprocesser vars innehåll består av en hög grad av rationalitet kan den enskilde individens ansvar förflyttas till organisationen i helhet eller högre upp i organisationens hierarki. Ansvarsförflyttningen kan ske eftersom beslutsprocesser som fattas baserat på den rationella processen genom anpassningen till organisatoriska riktlinjer och regelverk kan uppfattas som objektiva och opersonliga, ställs hela organisationen ansvarig som beslutsfattare (Brunsson, 1990; Brunsson & Brunsson, 2014). Vid tillämpning av rationella beslutsprocesser skapas även en intern legitimitet inom organisationer då beslutsprocessen baseras på organisationens förutbestämda mål och kriterier (Brunsson, 1990; Hersh, 1999). Extern legitimitet, det vill säga legitimitet som bildas till intressenter utanför organisationen, är däremot en aspekt som är komplicerad att uppfylla genom appliceringen av det rationella perspektivet eftersom rationalitet inte värdesätter eller inkluderar normer och värderingar från externa intressenter (Brunsson, 1990).

Problematiken med rationella beslutsprocesser grundas på antaganden om att individer, som tillämpar rationella processer, har fullständig kunskap om ämnet och gör val begrundade på en definierad omvärld, vilket inte återspeglar verkligheten (March & Simon, 1958). Verkligheten är svår att förutspå eftersom världen är i ständig förändring, vilket Brunsson och Brunsson (2014) förklarar i relation till lönsamhetsbeslut och hållbarhetsbeslut:

*Kan man jämföra äpplen med päron? Pengar nu med pengar i framtiden?
Värdet av utrotad flora och fauna med värdet av ekonomisk tillväxt för
människor som nu lever i fattigdom? - Brunsson & Brunsson (2014) s. 62*

Rationella beslutsprocesser definieras som osäkra processer i syfte att skapa det mest nyttomaximerande värdet eftersom de baseras på stora mängder information och som kräver kalkyleringar och dokumentationer. Beslutsprocesser som är rationella kräver således att beslutsfattare har kunskapen att kunna behandla och bedöma mängder av olika framtida utfall

samt konsekvenser (Brunsson, 1982; Brunsson & Brunsson, 2014). Rationella beslutsprocesser komplicerar möjligheten att fatta fullständiga hållbarhetsbeslut då samtliga faktorer inom hållbarhet inte är möjliga att beräkna eller förutspå (Hersh, 1999).

2.1.2 Irrationella beslutsprocesser

Om rationalitet inte teoretiskt kan appliceras på hållbarhetsbeslut så är frågan hur den deskriptiva beslutsteorin, irrationella beslutsprocesser, kan appliceras i syfte att fatta hållbarhetsbeslut. Irrationalitet baseras på att beslutsfattaren har en osäkerhet i de olika alternativens konsekvenser och därmed baserar beslutsprocessen på kognitiv förmåga som intuitioner, känslor och erfarenheter (Brunsson, 1982; Kahneman, 2013). Den irrationella beslutsprocessen påverkas även av omvärlden, som omfattas av samhällsenliga normer och värderingar (Styhre, 2020). Enligt Simon (1990) kräver inte irrationella beslutsprocessen strukturerade dokument eller kvantitativa data i samma utsträckning som den rationella beslutsprocessen gör. I stället möjliggör irrationella beslutsprocesser plats för den mänskliga förmågans tänkande vid beslutsfattandet (Simon, 1990).

Irrationella beslutsprocesser hänvisar, som nämnt, till enskilda individers intuitioner och påverkan av omvärldens normer, vilket knyter an till de sociala och miljömässiga faktorerna inom hållbarhet. Däremot kan det teoretiskt vara komplicerat att nyttja den irrationella beslutsprocessen vid hållbarhetsbeslut då beslutsprocesser som endast baseras på kognitiv förmågan skapar en subjektivitet som kan minska dess trovärdighet eftersom det då inte finns praktisk bevisning om varför det valda beslutet är det bästa alternativet (Hersh, 1999). Detsamma gäller för irrationella beslut som kopplar till finansiell lönsamhet då Simon (1979) och Brunsson (1990) anser att lönsamhet är ett perspektiv som har en direkt koppling till rationella beslut grundade på kvantitativ information som exempelvis avkastning och återbetalningsförmåga.

Tillämpningen av den irrationella beslutsprocessen kan enligt Brunsson (1990) även ses som ett tillvägagångssätt för att skapa engagemang, ta ansvar för handlingar och skapa legitimitet. Kognitiv förmåga som ligger till grund för den irrationella beslutsprocessen kan stärka banden mellan beslut och handling, vilket därmed ökar det personliga ansvaret för beslutsprocessen hos enskilda individer (Brunsson, 1990; Kahneman, 2013). Ansvarets koppling kan förklaras genom att irrationella beslutsprocesser snarare associeras med val än plikt, vilket innebär att enskilda individer har möjlighet att frångå organisationens objektiva riktlinjer och i stället utgå från subjektiva antaganden samt intuitioner (Brunsson, 1990). Irrationella beslutsprocessers implementering av kognitiv förmåga kan även skapa extern legitimitet då irrationell beslutsteori tar hänsyn till omvärldens normer och värderingar. Däremot kan irrationella beslutsprocesser även ha en negativ påverkan på möjligheten att utveckla legitimitet internt inom organisationer om den kognitiva förmågan motsäger organisationens riktlinjer (Brunsson, 1990).

2.1.3 Begränsat rationella beslutsprocesser

För att balansera de tidigare extrema beslutsprocesserna kan begränsad rationalitet, som är ett perspektiv som myntades av Herbert Simon i mitten på 1900-talet, minska kravet på kvantitativ information. Det kvantitativa informationskravet kan reduceras genom att minska mängden praktisk bevisning, då Herbert Simon ansåg det vara för tidskrävande. Utvecklingen av perspektivet har dock kritiserats för att vara otillräckligt i syfte att konvergera det normativa och deskriptiva perspektivet eftersom fokusområdet för begränsad rationalitet handlar om att minska kvantiteten. Herbert Simon förklarar ha exkluderat det deskriptiva perspektivet vid utvecklingen av begränsad rationalitet genom att endast se den kognitiva förmågan som en bristande funktion, i stället för att uppmuntra individers förmåga att inkludera erfarenheter eller känslor i beslutsprocesser (Daston, 2015; Styhre, 2020).

De kritiska forskarna har försökt utöka innebörden av begränsad rationalitet för att skapa en idealisk konvergering mellan rationell och irrationell beslutsprocess (Styhre, 2020). Brunsson (1990) förklarar att rationella beslutsprocesser endast kan fattas om det är helt grundade på databaserad information där den mänskliga faktorn inte inkluderas, vilket anses vara nästintill omöjligt då majoriteten av beslutsfattare inte besitter förmågan att agera fullständigt rationellt (Brunsson, 1990). Även Styhre (2020) tydliggör problematiken med rationalitet och den kognitiva förmågan i citatet:

...human decision-makers adhere to the ideal of rationality but commonly fail to include all factors worthy of considering in a complex world. - Styhre, 2020 s. 198

Begränsad rationalitet kan därmed användas i syfte att förklara hur beslutsfattare alltid strävar mot att fatta rationella beslut, men att dessa begränsas på grund av värdering, kunskap och erfarenhet. I en utvecklad beskrivning av perspektivet inkluderas således både den normativa och deskriptiva nivån av rationalitet eftersom irrationella beslutsmönster även inkluderas i definitionen (Styhre, 2020). Lampou (2013) menar att det är fördelaktigt att låta irrationellitet vara en del av beslutsprocessen då företagsekonomer historiskt är skeptiska i sitt sätt att se på endast rationella antaganden, som lagar, regler och riktlinjer, om de inte tidigare har förankrats och visat goda resultat i verkligheten (Lampou, 2013). Begränsad rationalitet kan även ses som en strategi för företag att få ut ett större värde ur beslutsprocessen men genom ett mindre engagemang än vad den rationella beslutsteorin kräver, genom att perspektivet har tre funktioner:

- Begränsad rationalitet används i syfte att finna det mest effektiva målet givet ett specifikt problem.
- Perspektivet accepterar begränsningar i den kognitiva förmågan, som inkluderas på ett positivt sätt för att skapa värde.
- Implementeringen av begränsningarna skapar en rimlig övergång mellan de olika nivåerna av rationalitet (Daston, 2015).

Hersh (1999) förklarar att varken rationella eller irrationella beslutsprocesser är fullständigt kompatibla för att fatta ett hållbarhetsbeslut eftersom det irrationella perspektivet utesluter förmågan att få fram objektiv information och det rationella perspektivet exkluderar möjligheten till subjektiva värderingar som krävs för att fatta ett fullständigt hållbarhetsbeslut. Hållbarhetsbeslut behöver en konvergens av både rationella och irrationella processer då hållbarhetsbegreppet innefattar flertalet komplicerade faktorer som både kräver analytisk och konsekvent information samt kognitiva värderingar (Brunsson, 1990; Hersh, 1999).

Begränsad rationalitet möjliggör en teoretisk balans av samtliga hållbarhetsfaktorer och lönsamhet i beslutsprocessen (Hersh, 1999), vilket i sin tur skulle kunna kopplas till strategin *shared value* som innebär att organisationer skapar värde både för organisationens interna och externa intressenter (Porter & Kramer, 2011). *Shared value* kan enligt Borglund et al. (2017) skapas när företag tar ett större ansvar i hela värdekedjan, när nya mer hållbara produkter och tjänster arbetas fram, eller genom att företag i samarbete med andra organisationer utbildar människor för att skapa ny kunskap. Kreditinstitutens utlåningar kan i enlighet med *shared value* synas i deras krav på värdekedjan där det handlar om att ta ett utökat ansvar för samhället, i form av hållbarhet, samtidigt som de själva gynnas av det genom ökad legitimitet hos övriga intressenter och den lönsamhet som aktieägarna kräver (Islam & Hossain, 2019). Således kan det förklaras att en balans av hållbarhetsfaktorerna i kreditinstituts beslutsprocess vid utlåning skulle kunna leda till ökad miljömässig- och social påverkan, långsiktig lönsamhet samt legitimitet (Calabrese et al., 2019; Islam & Hossain, 2019) utifrån ett begränsat rationellt perspektiv.

2.2 Sammanfattning av det teoretiska ramverket

Studiens teoretiska utgångspunkt kopplar an till beslutsteori, där beslutsteori diskuteras i relation till hållbarhetsdiskursen angående balansen mellan lönsamhet och hållbarhet för att kunna besvara studiens tre frågeställningar. Sammanfattat kan det nämnas att beslutsteori, i denna studie, hänförs till tre olika perspektiv: rationalitet, irrationalitet och begränsad rationalitet. Nedan sammanfattas perspektiven i listform som syftar till att kortfattat skapa förståelse för perspektivens huvudsakliga delar.

Rationalitet

- Utgår ifrån *givna kriterier* exempelvis *externa lagar och riktlinjer* uppsatta av staten alternativt *interna riktlinjer* uppsatta av organisationer, såsom *värderingar och riktlinjer* (Brunsson, 1990; Norberg 2013).
- Kräver *stor informationsinsamling* och *kvantitativa data* (Simon, 1979).
- Behandlar *risk- och konsekvensanalyser* som grundas på *antaganden av framtida utfall*, där flertalet alternativa utfall krävs jämföras (Brunsson, 1990; Simon, 1955)
- Ett nyttomaximerande värde i koppling till rationalitet bör alltid ha ett *finansiellt värde* (Daston, 2015).
- Organisationens *objektiva riktlinjer* är viktigast (Brunsson, 1990).

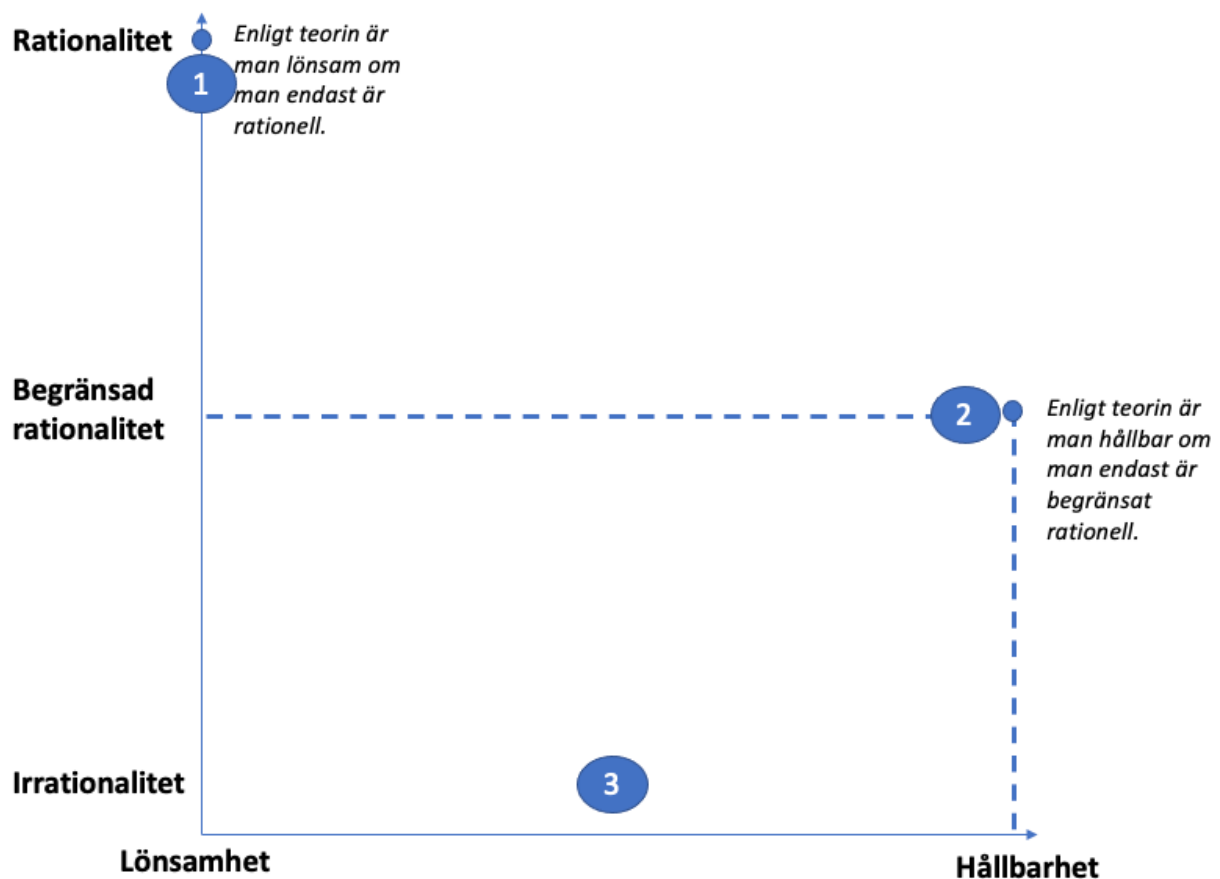
Irrationalitet

- Utgår ifrån den *kognitiva förmågan*, exempelvis *känslor, intuitioner* eller *erfarenheter* (Brunsson, 1982; Kahneman, 2013).
- Kräver inte strukturerade dokument eller kvantitativa data i samma mån som rationalitet (Simon, 1990).
- Individens *subjektiva bedömning* väger tyngst (Brunsson, 1990).

Begränsad rationalitet

- Tillfredsställer både det rationella och irrationella perspektivet, då begränsad rationalitet tillåter både *kvantitativ informationsinsamling* och *kognitiva förmågor* (Brunsson, 1990; Styhre, 2020).

I koppling till hållbarhetsdiskursen och konflikten mellan lönsamhet och hållbarhet, förklarar Hersh (1999) att ett fullständigt lönsamhetsbeslut endast kan uppnås genom en fullständig rationalitet. Samtidigt förklarar Hersh (1999) även att ett hållbarhetsbeslut endast kan fattas om beslutet definieras av en begränsad rationalitet. I modellen nedan kan sambandet mellan graden av rationalitet och balansen av lönsamhetsbeslut kontra hållbarhetsbeslut betraktas. Där vi som undersökare även valt att illustrera var ett fullständigt lönsamhetsbeslut och ett fullständigt hållbarhetsbeslut kan tas i koppling till rationalitets graden.

Tabell 1. Studiens analysmodell.

Modellen ovan kommer i studien användas som en analysmodell för att kunna identifiera de olika beslutsprocesser som kreditinstituten i studien beskriver i koppling till graden av rationalitet och balans av hållbarhetsfaktorer. I modellen illustreras tre exempel av beslutsprocesser som beskrivs enligt nedan:

- **Exempel 1** hänvisar till en beslutsprocess med en hög grad av rationalitet. Besluten fattas med hjälp av stora mängder information, lagar och riktlinjer samt har ett stort organisatoriskt intresse. Beslutsprocessen baseras endast på lönsamhetsperspektivet, där exempelvis finansiell avkastning är grundläggande för beslutsprocessen.
- **Exempel 2** hänvisar till en beslutsprocess som kombinerar det rationella och det irrationella perspektivet där beslut fattas på både kvantitativ information och kognitiva förmågor. Beslutsprocessen präglas av en hög balans av hållbarhetsfaktorer, där finansiella, sociala och miljömässiga faktorer väger lika tungt i beslutsprocessen.
- **Exempel 3** hänvisar till en beslutsprocess med hög grad av irrationalitet där besluten fattas med hjälp av en mindre del kvantitativ information, medan subjektiva bedömningar väger tungt och beslutsprocessen utgår ifrån kognitiva förmågor som känslor samt erfarenheter. Beslutsprocessen präglas av en viss balans av hållbarhetsfaktorer, där lönsamhet tenderar att ses som en del av hållbarheten.

3. Metod

I följande kapitel kommer studiens olika tillvägagångssätt metodologiskt beskrivas, där första avsnitten beskriver hur valet av ämne uppdagades samt att studien har en kvalitativ abduktiv metod. Fortsättningsvis förklaras det i kapitlet hur teoretiska och empiriska data utvecklats, där det beskrivs hur kvalitetskriterier för studien uppnås.

3.1 Val av ämne och teoretisk utgångspunkt

Valet av ämne för denna studie grundas i ett gemensamt intresse för företagsekonomi och hållbart företagande hos oss som undersökare. Studien grundas specifikt i den benämnda kampen mellan perspektiven lönsamhet och hållbarhet, och hur dessa särskiljs i finansvärlden, vilket uppdagats i medias publikationer om hur kreditinstituts beslut om utlåning lett till att företag fortsatt kunnat bedriva ohållbara verksamheter. Syftet med studien är som nämnt att förklara hur kreditinstituts beslutsprocess vid utlåning till företag kan speglas utifrån en balans av lönsamhet och hållbarhet, samt graden av rationalitet i respektive utgångspunkt. Jacobsen (2017) förklarar att en faktor som är viktig att anta vid utformningen av en studie är problemställningens funktion, det vill säga om studien avser att skapa förståelse eller om den ämnar till att utforska ett fenomen. Den förstnämnda meningen kallas för exploration och den sistnämnda för testning (Jacobsen, 2017). Studien karaktäriseras av en explorativ inriktning, då studien ämnar till att skapa en fördjupad förståelse i den valda problematiken. För att kunna besvara det utformade syftet och frågeställningarna som karaktäriserar vår studie har vi valt att utföra intervjuer för att samla in empiriskt material.

Studiens teoretiska utgångspunkt grundar sig i en problematik som både har en teoretisk och praktisk förbindelse där problematiken handlar om en balans av hållbarhet i organisationers beslutsprocesser. Tidigare studier har identifierat att organisationers inställning till lönsamhet och hållbarhet är skiljaktig, vilket kan ha lett till att organisationer i stället valt att utesluta hållbarhetsfaktorerna socialt och miljömässigt vid beslut (se Bilaga 1). För att undersöka syftet och frågeställningarna används beslutsteori som möjliggör en analys av kreditinstituts beslutsprocesser samt graden av rationalitet i beslutsprocesserna. Valet av teoretisk utgångspunkt föll på beslutsteori då det är en teori som genom en kvalitativ ansats kan förklara hur beslutsprocesser är uppbyggda och vad det är som påverkar beslut (Eriksson-Zetterquist, Hansson & Nilsson, 2020). Gapet som identifierats har skett genom att vi utförde en strukturerad litteraturgenomgång (se Bilaga 1), där relationen mellan begreppen hållbarhet och lönsamhet låg till grund för sökningen av ett teoretiskt gap. I samband med den praktiska problematiken i balansen av hållbarhet och det teoretiska gapet ansåg vi att vår studie således kan bidra med både ett praktiskt och teoretiskt bidrag. Genom att applicera beslutsteori, som tidigare inte nyttjas i stor utsträckning sett till problematiken, skulle det således kunna bedömas om utvecklingen av hållbarhet har påverkat företags utformning av beslutsprocesser. Samtidigt kan det då avgöras om hållbarhet är en rationell aspekt inom företag eller om det snarare är ett irrationellt åtagande som kopplar an till människans vilja att vara god.

3.1.1 Teoretisk litteraturinsamling

Studiens bakgrund samt teoretiska ramverk har grundats på vetenskaplig litteratur i form av vetenskapliga artiklar, digitala publikationer samt litteratur i fysisk bokform. Insamlingen av litterära källor har anskaffats via olika söktjänster, främst Google Scholar och Primo, men även genom inspiration från vetenskapliga artiklars referenslistor. För att finna relevanta och legitima vetenskapliga artiklar för studien har vi använt en strukturerad sökprocess som baserats på engelska sökningar. Anledningen till att sökningarna skett på engelska beror till största del på att det litterära utbudet då expanderade. Den strukturerade sökprocessen har formats genom att specifika sökord legat till grund: “sustainable decision making” “sustainability vs. profitability” “decision making” “decision making theory” “financial performance decision making” “decision making process” ”decision making process + sustainability”. För att utöka pålitligheten av referenserna som använts i studien avgränsas litteratursökningarna senare till vetenskapliga artiklar som benämndes som *peer reviewed*, vilket innebär att artiklarna är vetenskapligt granskade.

Det teoretiska ramverket har till störst del baserats på vetenskapliga artiklar samt fysiska böcker, vilka vi fått tillgång till genom lokala bibliotek. Böckerna hittades dock från början via litterära eftersökningar som utfördes via de olika digitala söktjänsterna, vilka är nämnda ovan. Grunden till studiens bakgrund och problemställning baseras till större del även på vetenskapliga artiklar, men även på empiriska digitala publikationer som antyder att ohållbara utlåningar från kreditinstitut till företag fortsatt är en aktuell problematik.

3.2 Kvalitativ abduktiv forskningsdesign

Då syftet med vår studie är att, utifrån balansen mellan lönsamhet och hållbarhet, förklara hur kreditinstitutens beslut kan förstås utifrån graden av rationalitet i beslutsprocessen vid företagsutlåning kommer studien grundas på en kvalitativ forskningsmetod, för att skapa en mer djupgående kunskap av den empiriska data som samlats in. Bryman och Bell (2017) menar också att kvalitativa undersökningar under arbetets gång, beroende på vilken empiriska data som samlats in, kan vara mer flexibla och snabbt kan ändra studiens riktning samt fokusområde. En forskningsmetod kan användas som en resurs i studier som syftar till att underlätta informationsinsamling, urval, analys samt utformning av resultat och slutsats. Forskningsmetoden kan då skiljas mellan två olika tillvägagångssätt, kvantitativ och kvalitativ metod. Kvantitativ metod hänvisar till numeriska data, medan kvalitativ metod åberopar datainsamling av ord som skapar en nyanserad förståelse av verkligheten (Brinkmann & Kvale, 2018).

Utöver den kvalitativa metoden kommer vår studie grundas på en abduktiv ansats då vi som undersökare besitter en begränsad kunskap om ämnet samt för att studiens ämne inte tidigare har studerats utifrån beslutsteori. Därmed krävs det en öppenhet av oss som undersökare för att finna ny kunskap, vilket Jacobsen (2017) förklarar vara möjligt genom att använda en abduktiv ansats som växlar mellan en empirisk och teoretisk utgångspunkt. Vid upprättandet av studier går det även att nyttja en deduktiv eller en induktiv ansats, som handlar om att studiens

utgångspunkt sker specifikt i endast teori eller empiri (Jacobsen, 2017). Däremot förklarar Alvehus (2013) att det är komplicerat att genomföra kvalitativa studier med en deduktiv eller induktiv ansats då de anses omöjliga att helt förhålla sig till, vilket ger ytterligare stöd för valet om abduktiv ansats i vår studie.

3.3 Kvalitativa semi-strukturerade intervjuer

I studien nyttjas en kvalitativ metod där den empiriska insamlingen karaktäriseras av primärdata, vilket har samlats in genom intervjuer med individer på olika kreditinstitut i Sverige som har insyn i beslutsprocessen vid utlåning till företag. Vid kvalitativa studier förklarar Cassell (2015) att ostrukturerade eller semi-strukturerade intervjuer bör användas då strukturerade intervjuer ofta hänförs till kvantitativ datainsamling. Ostrukturerade intervjuer kräver däremot en stor grundkunskap i syfte att kunna ställa frågor och föra diskussion (Cassell, 2015), medan den semi-strukturerade intervjun inte kräver samma förkunskap då författarna utgår ifrån en strukturerad bilaga som efterliknar en minneslista med teman eller frågor som kan vara till hjälp under intervjun (Alvehus, 2017). I studien har vi som undersökare därmed valt att nyttja en semi-strukturerad intervjumetod då vi inte besitter fullständig kunskap om ämnet sedan tidigare. Semistrukturerade intervjuer innebär även att undersökaren har möjlighet att frånga den strukturerade bilagan för att ställa följdfrågor som inte ingår i det ursprungliga dokumentet (Alvehus, 2017). Möjligheten till följdfrågor skapar även en öppenhet i intervjun som möjliggör en naturlig diskussion mellan intervjuare och respondent (Braun & Clarke, 2013), vilket vi som undersökare upplevde under majoriteten av intervjuerna där respondenterna mer nyanserat förde diskussion om de teman som vi ledde in dem på.

3.3.1 Utformning av intervjuguide och förberedning för intervju

Intervjuguiden som ligger till grund för studiens empiriska datainsamling är i denna studie av en semistrukturerad karaktär. Brinkmann (2013) menar att utformningen av en intervjuguide ska vara en översättning av de forskningsfrågor som författarna arbetat fram. Där frågeställningarna under intervjutillfällen bör anpassas till respondenterna för att de på ett tydligt sätt ska kunna besvara intervjuguidens valda teman (Brinkmann, 2013). De teman som presenteras i intervjuguiden baseras på de nyckelord som ligger till grund för hela studien: *hållbarhet, lönsamhet, beslutsprocess, beslut, rationella beslutsprocesser, irrationella beslutprocesser* samt *begränsad rationalitet*, samt studiens forskningsfrågor. Utformningen av intervjuguiden har modifierats till tre huvudteman: *beslutsprocesser, grunderna för beslutsprocesser*, samt *lönsamhet och hållbarhet*, men intervjuguiden inkluderar även fyra *kontrollfrågor* (se Bilaga 2).

Kontrollfrågor som inkluderas i början av intervjuguiden hänvisar till samtyckes- och anonymitetskravet samt vilken roll respondenten har och en beskrivning av företaget denne arbetar på. Utöver efterfrågades även lånestorlekar som företaget har där det skiljs på ett spann mellan <15 miljoner och >15 miljoner, alternativt både och.

Beslutsprocesser är ett tema som behandlar generella frågor om hur beslutsprocesser vid utlåning till företag illustreras och hur de påverkas. Temat utformades i koppling till det teoretiska ramverkets beskrivning om att det finns olika former av beslutsprocesser. I koppling till studiens analys, används temat, beslutsprocesser, som en generell tolkning över respondenternas involvering i processen samt en generell bild över hur beslutsprocessen vid utlåning till företag går till

Grunderna för beslutsprocesser är ett tema som kopplar an till graden av rationalitet och irrationalitet där frågorna inkluderar krav vid utlåning och vilken påverkan den enskilde individen har på beslutsprocessen. Temat hänvisar till det teoretiska ramverkets beskrivning av beslutsprocessernas olika funktioner givet om den omfattas av rationalitet, irrationalitet eller begränsad rationalitet.

Lönsamhet och hållbarhet är slutligen det tema som behandlar balansen av hållbarhet och lönsamhet, vilket inkluderar frågor om perspektivens olika uppfattning och hur dessa balanseras i beslutsprocesserna. Temat hänvisar framförallt till den problematisering som studien baseras på, men även det teoretiska ramverket som beskriver hur balansen mellan lönsamhet och hållbarhet skiljer sig beroende på vilken beslutsprocess som används.

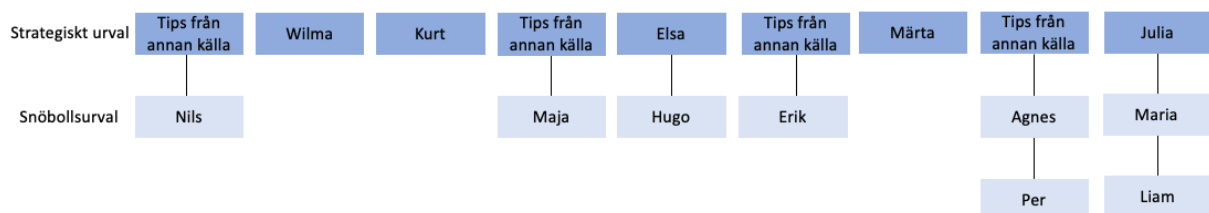
För att stärka vår intervjuguide samt att få feedback på de teman och frågor som utvecklats, valde vi att utföra två pilotintervjuer med två externa parter. Pilotintervjuerna bidrog till vidareutveckling av frågor samt inspiration till följdfrågor. Utöver det gav det oss även värdefull information om frågornas tolkning och uppfattning, vilket bidrog till att vi omformulerade vissa av frågorna för att skapa en bättre tydlighet. Genom att göra pilotundersökningar förklarar Bryman och Bell (2017) att intervjuundersökningens tydlighet och relevans stärks. Däremot bör inte pilotundersökningen utföras med individer som kan ingå i studiens urval (Bryman & Bell, 2017), vilket gjorde att vi utförde pilotundersökningarna med två individer som inte har någon koppling till finansbranschen.

3.3.2 Urval

För att bredda urvalet av respondenter har en kombination av olika urvalsstrategier tillämpats i studien. Vi som undersökare av studien började med att utforma två kriterier som ska vara uppfyllda hos respondenterna, vilka var att de skulle ha en koppling till finansbranschen och till beslutsprocessen vid företagslån. Det innebär att ett strategiskt urval utgör studiens primära kravbild, vilket Alvehus (2013) förklarar innebära att respondenter väljs ut beroende på specifik erfarenhet och beroende på vad studiens syfte är. En nackdel med strategiskt urval är att studien begränsas till den målgrupp som undersökningsfrågorna riktas mot. Samtidigt kan det vara fördelaktigt för studien att anamma ett strategiskt urval i syfte att utnyttja intressant och specifik information (Alvehus, 2013). Genom att kontakta nio olika individer som hade den eftersökta erfarenheten och kunskapen inom området samt stämde in på kriterierna som utformats kunde fem intervjuer med fem olika respondenter avtalas. Fyra av dem kontaktade individerna kunde inte ställa upp men de gav i stället tips om andra individer som kunde vara

intressanta för intervju och som hade liknande egenskaper och som stämde in på de strategiska urvalskriterierna. Med hjälp av det strategiska urvalet kunde även rekommendationer om andra potentiella individer ges, vilket därmed gjorde att ytterligare åtta respondenter kunde avtalas för intervju. Den strategi som möjliggör rekommendationer kallas för snöbollsurval (Alvehus, 2013). Snöbollsurvalet medförde att vi fick tillgång till fler respondenter med befattning inom branschen och med väsentlig kompetens. Alvehus (2013) förklarar dock att snöbollsurval kan innebära att de som rekommenderar och rekommenderas känner varandra och därmed har liknande uppfattningar. Samtliga respondenter som tillkommit genom snöbollsurval, förutom Nils, är interna rekommendationer, vilket innebär att den strategiskt utvalda respondenten gav rekommendation om individ- eller individer inom samma organisation.

För att förstå hur urvalsprocessen för studiens respondenter gick till har nedanstående figur bildats som illustrerar urvalsstrategiernas användning:

Figur 1. Illustration av de olika respondenterna och urvalsstrategierna i koppling till dem.

De respondenter som intervjuats i studien är samtliga befattningshavare inom svenska kreditinstitut, där individerna har en aktiv och delaktig position i beslutsprocessen kring företagsutlåningar men även med minst grundläggande kunskap om företagets hållbarhetsarbete. Samtliga respondenter kommer vara anonyma i studien, ett val som tagits för att skapa en trygghet hos respondenterna att svara så ärligt och öppet som möjligt (Alvehus, 2013). Beslutet om anonymitet togs efter att flertalet av respondenterna önskat att få vara anonyma. I studien har därför respondenternas verkliga namn bytts ut till fiktiva namn samtidigt som organisationerna, där respondenterna är anställda, inte heller nämns vid namn. En fördel med att respondenterna är anonyma är att intervjuerna blivit mer avslappnade och av en mer diskuterande karaktär då respondenterna fått möjligheten att tala utifrån sig själva utan att fokus lagts på dem som individer som representanter för ett specifikt företag. Respondenternas inställning till intervjuer anser även Jacobsen (2017) kunna förändras till en mer öppen och trygg karaktär om de erbjuds anonymitet eftersom det kan finnas en viss osäkerhet i att göra uttalanden som kopplas till dem som individer samt företaget de representerar. En nackdel med anonymitet kan vara att undersökarna använder det för att kunna styra studiens data, i specifik riktning, för att få ut det svar som undersökaren vill ha (Brinkmann & Kvale, 2018). Genom att spela in intervjuerna och transkribera råmaterialet finns underlag för att den formen av manipulationen eller vinkling inte utförts i vår studie.

I nedanstående tabell kan studiens respondenter med fiktiva namn, befattning och behörighet, lånestorlek, datum för intervju, kommunikationsverktyg samt längd på intervju identifieras:

Respondent	Befattning och behörighet	Lånestorlek	Datum för intervju	Kommunikationsverktyg	Intervju-längd
Nils	Nils besitter en chefsposition med koppling till hållbarhetsfrågor samt beslutsprocessen. Han har behörighet att ta vissa beslut angående utlåning via kreditinstitutets kreditkommitté.	>15 miljoner	2021-03-18	Via Zoom med ljud- och bildöverföring Komplettering med mail	51 min
Wilma	Wilma har en chefsposition och tillhandahåller egna företagskunder. Wilma har behörighet att själv besluta om företag ska beviljas lån eller inte.	<15 miljoner	2021-03-23	Via Zoom med ljud- och bildöverföring	53 min
Kurt	Kurt besitter en chefsposition med koppling till hållbarhetsfrågor och har en gedigen kunskap om utlåning till företag och är väl involverad i beslutsprocessen kopplat till hållbarhet.	>15 miljoner	2021-03-26	Via Zoom med ljud- och bildöverföring Komplettering med mail	25 min
Maja	Maja besitter en chefsposition med lång erfarenhet av utlåningar och har en bred kunskap om beslutsprocessen. Maja sitter med i en delegation som beslutar om kreditinstitutets större utlåningar, hon är även ansvarig för det regelverk som kreditinstitutets kundansvariga använder vid beslut om utlåning.	<15 miljoner	2021-03-30	Via Teams med ljud- och bildöverföring	27 min
Hugo & Elsa	Hugo besitter en chefsposition med direkt koppling till hållbarhetsfrågor och med en gedigen kunskap inom kreditinstitutets beslutsprocesser. Hugo har behörighet att besluta om vilka produkter kreditinstitutet ska erbjuda i koppling till hållbarhet.	<15 miljoner >15 miljoner	2021-04-07	Via Teams med ljud- och bildöverföring Komplettering med mail	58 min

	Elsa besitter en liknande roll som Hugo men på en något lägre nivå. Elsa har en mycket god kunskap om hållbarhetsfrågor och har behörighet att delta vid beslutande om vilka hållbarhetsfrågor som beslutsprocessen ska innehålla.				
Erik	Erik är kundansvarig med en lång erfarenhet av att arbeta inom kreditinstitut och har gedigen insikt i beslutsprocessen vid utlåning till företag. Erik är även delaktig i beslutsprocessen på kreditinstitutet där han har behörighet att besluta om företagslån.	<15 miljoner	2021-04-08	Via Zoom med ljud- och bildöverföring	53 min
Märta	Märta besitter lång erfarenhet inom kreditinstitut och hennes roll i dagsläget är direkt kopplad till beslutsprocessen vid utlåning till företag där hon har en väsentlig roll inom hållbarhetsområdet, men även kring kundansvaret.	<15 miljoner >15 miljoner	2021-04-09	Via Teams med ljud- och bildöverföring	53 min
Agnes & Per	Agnes besitter en roll som har en direkt koppling till hållbarhetsfrågor, där hon har behörighet och är delaktig i diskussioner om hur hållbarhetsarbetet i beslutsprocessen fungerar. Per besitter en beslutande roll om utlåning till företag och har en god erfarenhet om beslutsprocessen vid kreditgivning.	<15 miljoner >15 miljoner	2021-04-12	Via Zoom med ljud- och bildöverföring	18 min
Maria	Maria är företagsansvarig och besitter möjlighet att tillsammans med kollega bevilja företagslån. Maria har en lång erfarenhet från företagsrådgivning och beslutsprocessen vid utlåning både privat och till företag.	<15 miljoner >15 miljoner	2021-04-14	Via Teams med ljud- och bildöverföring	1 timme och 3 min
Julia	Julia är chef i koppling till utlåning där hennes roll har ett väsentligt inflytande i	<15 miljoner	2021-04-15	Via Teams med ljud- och bildöverföring	38 min

	beslutsprocessen vid företagsutlåning där Julia besitter möjlighet att tillsammans med handläggare bevilja företagslån.	>15 miljoner			
Liam	Liam är kundansvarig på kreditinstitutets företagssida och har lång erfarenhet inom kreditinstitut. Liams befattning samlar in underlag till beslutsprocessen och har även behörighet att besluta om företagslån tillsammans med kreditchef.	<15 miljoner >15 miljoner	2021-04-16	Via Teams med ljud- och bildöverföring	33 min
Totalt antal minuter i intervju:					472 min

Tabell 2. Respondenter till den kvalitativa empiriska insamlingen.

I tabellen ovan går det att se att vi skiljer på respondenterna beroende på lånestorlek, vilket kommer vara till nytta vid vår analys för att kunna identifiera om det finns skiljaktigheter beroende på lånestorleken. Där vi skiljer på små, medelstora och stora lån, som baseras på om kreditinstitutet har företagsutlåningar som är under 15 miljoner, under och över 15 miljoner samt endast över 15 miljoner. Att 15 miljoner definierats som gräns beror på att vi som undersökare efter intervjuerna kunde identifiera att det fanns en gräns vid ungefär 15 miljoner kronor hos kreditinstitutet.

Tabellen illustrerar även de befattningar och kunskapsområden som studiens respondenter besitter. I tabellen kan det identifieras att samtliga respondenter har en aktiv befattning inom antingen kreditgivning till företag eller kreditinstitutets hållbarhetsarbete, samtidigt som alla har kunskap om kreditinstitutens beslutsprocesser vid utlåning till företag. Därför anses respondenterna vara lämpliga för studien. Som det även kan identifieras i tabellen varierar tiden för intervjuerna, vilket delvis berodde på att respondenterna hade andra möten inbokade som satte en tidsgräns för intervjun. I de fall där intervjuernas tid skiljer sig avsevärt var anledningen att fåtalet av respondenterna var korta och koncisa i sina svar.

3.3.3 Genomförande av intervjuer

Intervjuerna som ligger till grund för studien har skett med hjälp av kommunikationsverktygen Zoom och Microsoft Teams, vilka är program som möjliggör digitala samtal med både ljud och bildöverföring. Anledningen till att Zoom och Microsoft Teams använts som kommunikationsverktyg för att utföra intervjuerna grundas delvis i att respondenterna var placerade på olika geografiska platser men även på grund av den rådande situationen med COVID-19 då restriktioner inte möjliggjorde intervjuer via fysiska möten. Genom att utföra intervjuerna online sparades det även tid som annars inkluderat resande till de olika geografiska platserna där respondenterna befinner sig. Jacobsen (2017) förklarar att tillit och öppenhet är

två aspekter som oftast begränsas när intervjuerna inte sker ansikte-mot-ansikte, då ett bra samtal ofta kräver ögonkontakt samt möjlighet att kunna analysera kroppsspråk och ansiktsuttryck. Genom att nyttja videofunktionen i Zoom och Microsoft Teams kan dock svagheten med digitala intervjuer minskas, då bildöverföring möjliggörs. Digitala intervjuer anses även kunna minimera den tidskrävande aspekten som tillkommer med fysiska öppna individuella intervjuer, då administrationsuppgifter som geografisk förflyttning och bokning av lokal exkluderas (Jacobsen, 2017).

Genom att videosamtal utförts har undersökarna kunnat komma så nära en ansikte-mot-ansikte intervju som möjligt, vilket enligt Jacobsen (2017) skapar ett jämnt tempo och trovärdighet genom hela intervjun. Då videofunktionen använts har det även skapats ett förtroende som inte hade uppnåtts om telefonintervjuer utan videoupptagning utförts (Jacobsen, 2017). Vi har även fått möjligheten att tolka respondenternas svar under intervjun utifrån deras kroppsliga gester och uttryck, vilket även det ger en ökad tillförlitlighet i analys av empirin (Brinkmann & Kvale, 2018). För att underlätta intervjutillfällena ytterligare för oss som undersökare valdes intervjuerna att spelas in, vilket möjliggjorde ett större fokus på respondenternas svar och ergonomiska uttryck. Jacobsen (2017) förklarar att om inspelning av intervjuer inte sker bör undersökarna föra anteckningar över svaren under intervjutillfället, vilket kan ha negativ påverkan på den egentliga uppfattningen av svaren samtidigt som det mesta av svaren även kan glömmas.

Majoriteten av intervjuerna som genomförts har varit individuella intervjuer. En individuell intervju kan tolkas som en allmän dialog mellan intervjuare och respondent som kan bidra till en större öppenhet i svaren då respondenten inte blir avbruten eller påverkad av andra respondenter, vilket kan bidra till en trygghet (Brinkmann, 2013). De individuella intervjuer som genomförts i denna studie bidrog till öppna och välformulerade svar, där respondenterna delade med sig av egna tolkningar och värderingar.

Två av intervjutillfällena skedde genom gruppintervjuer, med två personer per intervjutillfälle. Bryman och Bell (2017) förklarar att en gruppintervju kan vara fördelaktig när respondenterna har olika erfarenheter, då de tillsammans kan bidra med en mer nyanserad överblick om specifika frågor. Vid en av gruppintervjuerna fick vi erfara det Bryman och Bell (2017) nämner om den nyanserade överblicken, där respondenterna kompletterade varandras svar. Den av respondenterna som hade mest erfarenhet och kunskap om hållbarhetsämnet och beslut tog kommandot, men gav även utrymme för den andre respondenten att besvara frågorna och delta i diskussionen. Däremot märkte vi vid det andra gruppintervjutillfället att den ena respondenten hamnade i skymundan av den andre, där det endast var den med mest erfarenhet inom specifikt kreditgivning som besvarade frågorna.

Utöver intervjutillfällena valde vi att komplettera den empiriska insamlingen med korta mailintervjuer, då följdfrågor utvecklades efter att intervjuerna utförts. Möjligheten till mailintervjuer gav oss också chansen att styrka de svar som uppfattats som något oklara vid första intervjutillfället. Fördelarna med mailintervjuer är att de är direkt associerade med respondenterna, där det är dem själva som uttrycker sig i textform, det möjliggör även betänketid att formulera och besvara konkretiserade frågeställningar. Däremot är mailintervjuer inte möjliggör tolkning eller interaktion mellan respondent och intervjuare, vilket gör att svaren kan tappa sin tillförlitlighet (Brinkmann & Kvale, 2018). Eftersom de mailintervjuer som utfördes med respondenter som vi undersökare redan haft en interaktion med kunde vi jämföra de textade svaren med de verbala svaren, vilket enligt oss ökade tillförlitligheten.

Individskyddskravet vid intervjuer

Vid upprättandet av studier som inkluderar respondenter är det viktigt att ta hänsyn till respondenternas integritet, vilket även kan kallas för individskyddskravet (Vetenskapsrådet, 2002). Individskyddskravet benämns kunna fördelas i fyra huvudkrav: *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* samt *nyttjandekravet*.

Informationskravet handlar om att undersökarna bör informera respondenten om studiens syfte, respondentens frivillighet att medverka och vilka villkor som gäller. När empirisk insamling som sker via intervjuer anses det viktigt att informationen förmedlas till respondenten före intervjutillfället för att den berörda ska vara förberedd (Vetenskapsrådet, 2002). I studien har *informationskravet* tagits i beaktning genom att respondenterna redan vid första kontakt blivit informerade om studiens syfte och studiens tillvägagångssätt. Respondenterna har även blivit tillfrågade och fått godkänna vilket kommunikationsverktyg som används vid intervjutillfällena, där 5 individer valde Zoom och 6 individer valde Microsoft Teams. Två av respondenterna har även, efter egen begäran, fått tagit del av intervjuguiden (se Bilaga 2) i förtid för att kunna förberedas inför intervjutillfället.

Samtyckeskravet hänvisar till respondenternas medgivande om medverkan samt accept till inspelning (Vetenskapsrådet, 2002), vilket har uppmärksamats i studien då respondenterna fått frivilligt godkänt att medverka i studien samt vid intervjutillfället fått godkänna inspelning av intervjun. Frågeställning om inspelning inkluderas som en huvudfråga i intervjuguiden under kategorin *kontrollfrågor* (se Bilaga 2).

Konfidentialitetskravet är kopplat till rätten om anonymitet, vilket handlar om att respondenterna själva har möjlighet att medverka i studien som anonym medverkare. Kravet om konfidentialitet innebär även att all personinformation som angivits av undersökarna ska skyddas från obehöriga individer (Vetenskapsrådet, 2002). *Konfidentialitetskravet* har nyttjats i studien genom att respondenterna själva fått bestämma om deras medverkan i studien ska vara anonym eller publik. Data som samlats in i form av inspelning och transkribering är välbevarade för att endast undersökarna, handledare och examinator ska kunna ta del av dem vid behov. Bevaringen och användningen av insamlad data går även att koppla till det sistnämnda

kravet, *nyttjandekravet*, vilket handlar om att insamlad data endast får nyttjas för studiens ändamål (Vetenskapsrådet, 2002).

3.4 Bearbetning av semi-strukturerade intervjuer

3.4.1 Transkribering

Intervjuerna som gjorts i studien spelades in och transkriberades löpande efter varje intervjutillfälle för möjligheten att identifiera eventuella följdfrågor som kunde vara användbara i andra intervjuer eller som vi behövde söka svar på hos tidigare respondenter. Transkribering är en process i studier som är tidskrävande men nödvändig då transkribering av exempelvis ljudfiler underlättar analysprocessen för undersökarna att återfinna svaren de söker i textform i stället för att behöva bläddra fram och tillbaka i ljudfiler (Jacobsen, 2017; Shelton & Flint, 2020). Transkribering kan däremot ske på olika sätt, Shelton och Flint (2020) benämner *verbatim* som ett begrepp för att sammanfatta transkriptioner som görs ordagrant eller som omformuleras till bokstavliga ord och således utesluter verbala läten. I vår studie har *verbatim* transkribering tillämpats med en naturalistisk förankring, vilket Davidson (2009) förklarar innebär att uttryckliga ljud som "uhm" eller "eh" exkluderas från transkriberingen och ersätts med exempelvis kommatecken och punkter. Den naturalistiska metoden av *verbatim* transkribering användes i vår studie då uttryckliga ljud inte ansågs nödvändiga för studiens resultat.

Brinkmann och Kvale (2018) förklarar även att tillförlitligheten av en studie kan öka om undersökarna lyssnar och läser igenom transkriberingen en ytterligare gång för att kunna identifiera eventuella missar. Att lyssna på inspelning och läsa igenom transkriberingen upprepade gånger blev en nödvändighet i vår studie för att kunna utföra kodningar av det empiriska materialet. En studies överförbarhet och tillförlitlighet är även möjliga att öka genom repeterande ljuduppspelning och genomläsning (Brinkmann & Kvale, 2018), vilket gör att vår studies till pålitlighet, tillförlitlighet samt överförbarhet ökat genom den form av transkribering och efterbehandling av transkribering som utförts.

3.4.2 Kvalitativ innehållsanalys

Efter att intervjuerna transkriberats var det andra steget i bearbetningen av empiriska data att analysera intervjuernas innehåll. För att analysera innehållet har studiens undersökare valt att tillämpa en kvalitativ innehållsanalys som Hsieh och Shannon (2005) beskriver som en analysmetod som möjliggör subjektiv tolkning av kvalitativa data. Kvalitativ innehållsanalys förklaras enligt Jacobsen (2017) vara fördelaktig vid öppna intervjuer då de ger uppskov till stora mängder med empiriska data, vilket gör det viktigt att välja en analysmetod som syftar till att få ut relevant information ur mängden data. Kvalitativ innehållsanalys kan ske genom tre tillvägagångssätt: konventionell, riktad och summativ. Tillvägagångssätten har samma slutgiltiga betydelse, men det som skiljer dem åt är ursprunget till utvecklingen av koder. Summativ innehållsanalys kräver däremot både ett kvalitativt och kvantitativt förhållningssätt (Hsieh & Shannon, 2005), vilket inte ansågs relevant för vår studie.

I vår studie har vi således valt att tillämpa en kvalitativ innehållsanalys som härstammar från både den konventionella och riktade metoden. Konventionell innehållsanalys handlar om att skapa kodning direkt från insamlat empiriskt material och kopplar an till en induktiv ansats. Metoden möjliggör även en öppenhet för all information som ges i det empiriska materialet (Hsieh & Shannon, 2005), vilket var ett krav för vår studie på grund av den brist som finns av tidigare kunskap och studier inom studiens ämne. Å andra sidan kan den konventionella metoden innebära att analysen mister den röda tråden då den inte utgår från en specifik struktur (Hsieh & Shannon, 2005), vilket gjorde att vi kompletterade vår konventionella analys med en riktad innehållsanalys. I riktad innehållsanalys skapas en specifik struktur då den utgår från en teoretisk bakgrund för att skapa koder till analys av empiri och därmed hänvisar till en mer deduktiv ansats (Hsieh & Shannon, 2005). Båda metoderna ansågs därför lämpliga för vår studie då den karakteriseras av en abduktiv ansats och ämnar till att skapa både ett praktiskt och teoretiskt bidrag.

Genom tillämpning av det riktade tillvägagångssättet utvecklades först en strukturerad mall innehållande teman som i grundas i studiens intervjuguide (se Bilaga 2), som har utvecklats från det teoretiska ramverket och studiens syfte samt forskningsfrågor. De teman som utvecklats var: *beslutsprocesser* som hänvisar till en illustrerad beskrivning av beslutsprocessers uppbyggnad, *grunderna för beslutsprocesser* som syftar till de kravställningar och andra faktorer som inkluderas i beslutsprocesser och kan associeras med perspektiven rationalitet och irrationalitet, samt *lönsamhet och hållbarhet* som ämnar till perspektiven och dess inkludering i beslutsprocesser. Utöver utvecklingen av teman användes även den riktade metoden för att utföra vissa kodningar, där vi som undersökare vid innehållsanalysen sökt efter nyckelbegrepp som kopplar an till det teoretiska ramverk, exempelvis *information*, *objektivitet*, *subjektivitet* och *kognitiv förmåga*.

För att även tillämpa den öppenhet som vår studie kräver nyttjade konventionell innehållsanalys som syftar till att skapa kategorier och koder som hänförs till ord som från empirisk insamling skapar betydelse (Hsieh & Shannon, 2005). Till en början granskades det insamlade materialet noggrant flertalet gånger för att få en överblick av datan, sedan markerades ord och meningsenheter som vi som undersökare ansåg väsentliga för studiens utfall. Där nya empiriska fenomen kunde identifieras, exempelvis kopplingen mellan utlåning och relationen till företagskunderna. Därefter kodades meningsenheterna och infogades under det teoretiska tema som kodningen stämde överens med.

I empirin har vi även valt att arbeta med citat, för att framhäva respondenternas uttalanden. I samband med kodningen av meningsenheter i det empiriska materialet har vi även valt att markera och plocka ut citeringar, vilket i kodningsschemat nedan ger exempel på där den text som är kursiv är exempel på hur citaten som finns i studiens empiriska kapitel har valts.

Kvalitativ innehållsanalys	Meningsenhet	Kondenserad meningsenhet	Kodning	Tema
Riktad innehållsanalys	Först ska man vara hel och ren helt enkelt och den första saken som man måste passera är en kundkännedomskontroll, det är nummer ett. Vi tittar inte på det förens man har gjort en kundkännedom, den är jätte viktig och det är för att säkerställa att man inte sysslar med penningtvätt eller terrorismfinansiering och sådana saker som alla banker gör också precis samma kontroller gör ju vi.	Fortsättningsvis förklarar Erik att beslutsprocessen består av en "hel och ren"-analys, vilket används synonymt med kundkännedomskontroll och behandlar frågor om penningtvätt samt terrorismfinansiering.	Kundkännedom i beslutsprocessen	Beslutsprocessen
Riktad innehållsanalys	Nej men jag skulle nog säga så här att vi har ju formulerat vad vår riskaptit är så att säga så vi går ju väldigt sällan utanför den. Och skulle vi gå utanför den så måste vi gå upp till vår styrelse för att få beslut på det. Så det är inte så att vi kan sitta och känna liksom, men däremot inom vår riskaptit är det ändå stort utrymme för just den här att man får, det är ju därför vi har en kreditkommitté.	Nils beskriver även att det finns en liten möjlighet för individuella värderingar vid beslut om utlåning, då alla värderingar som är utanför kreditinstitutens riskaptit behöver godkännas av kreditinstitutets högre instanser.	Organisationen bestämmer	Beslutsprocessens grunder
Konventionell innehållsanalys	<i>Man ska ju ha klart för sig att vi är ju inte hållbarhetsexperten, det är inte den lilla kemisten som kommer ut här med sin lilla låda liksom.</i> Utan vi är finansieringsexperten, vi är...eller finansiella experter ska jag väl säga, vi kan krediter, vi kan betalningslösningar, vi kan den delen och vi gör vad vi kan för att hjälpa kunden med sina hållbarhetsutmaningar ur det perspektivet.	<i>Man ska ju ha klart för sig att vi är ju inte hållbarhetsexperten, det är inte den lilla kemisten som kommer ut här med sin lilla låda liksom.</i> Märta förklarar att de är experter inom det finansiella området, de kan finansieringar och betalningslösningar, och kan ur ett finansiellt perspektiv hjälpa företagen att agera mer hållbart.	Finansiella experter	Lönsamhet och hållbarhet

Tabell 3. Kodningsschema med tillämpning av både riktad och konventionell innehållsanalys.

3.5 Kvalitetskriterier

Till skillnad från en kvantitativ studie, som värderas utifrån kvalitetskriterierna validitet och reliabilitet, menar Bryman och Bell (2017) att den kvalitativa studien i stället ska bedömas av sin trovärdighet. Inom begreppet trovärdighet kan det inräknas fyra delkriterier: *tillförlitlighet*, *överförbarhet*, *pålitlighet* och *konfirmering* som kan bedöma hur en kvalitativ studies kvalitet är (Guba & Lincoln, 1994).

För att säkerställa studiens *tillförlitlighet* och att den inhämtade empiriska datan som samlats in i intervjuerna har tolkats på ett korrekt sätt har vi spelat in intervjuerna. Genom att spela in intervjuerna minskar vi risken för att viktig information går förlorad. Ett sätt att öka studiens *tillförlitlighet* enligt Bryman och Bell (2017) är att låta respondenterna få ta del av den transkribering som gjorts efter intervjun. Vi menar dock att vi behåller studiens *tillförlitlighet* även om vi inte skickar ut hela det transkriberade materialet då vi är två författare samt har materialet inspelat. Skulle det vara en osäkerhet för materialet som upptäcks kan vi då kontakta den aktuella respondenten för en förklaring. Att vi inte skickar ut hela materialet till respondenten betyder även att vi minskar risken för att respondenterna ska ändra sina svar och måla upp en annan bild än den som först förmedlats.

Överförbarhet i en studie kan beskrivas som i vilken utsträckning som det går att genomföra studien vid ett senare tillfälle (Guba & Lincoln, 1994). För att en studie ska anses vara av hög *överförbarhet* ska studiens metodavsnitt vara så pass bra utformat att det förser läsaren med så mycket information att studien ska gå att genomföra på samma sätt igen (Bryman & Bell, 2017). Genom att vi på ett strukturerat sätt kontinuerligt har förklarat hur och varför studiens olika delar arbetats fram går det att argumentera för att *överförbarheten* för studien har ökat.

Guba och Lincoln (1994) belyser att en studies *pålitlighet* ökar om den löpande granskas av en eller flera externa parter. Under hela vår arbetsprocess har arbetet granskats av studenter, handledare och bisittare från Örebro universitet. För att öka *pålitligheten* ytterligare har vi även låtit tidigare studiekollegor få läsa igenom delar av studien för att på så sätt öka *pålitligheten*. Utöver det utfördes, som nämnt, även två pilotundersökningar av den framtagna intervjuguiden för att säkerställa dess relevans och tydlighet.

Det sista kvalitetskriteriet, *konfirmering*, handlar enligt Bryman och Bell (2017) om att säkerställa för läsaren att studien är författad och har upprättats i god tro utan att egna värderingar påverkat slutresultatet. Vid en kvalitativ studie som innehåller intervjuer kan det därför vara svårt att vara fullständigt objektiv, då det går att säga att vi som studenter har en övergripande kunskap om det valda ämnet som vi studerar. Däremot saknade vi som undersökare en djupare förkunskap när vi valde att uppsatsens ämne, vilket kan minska risken att arbetets empiriska material analyseras med en subjektiv tolkning.

4. Finanssektorn

I följande kapitel kommer en kortare bakgrund presenteras över hur den svenska finanssektorn är uppbyggd. Samtidigt kommer det ges en mer djupgående beskrivning på de externa riktlinjer som kreditinstitutet som deltagit i denna studie förväntas efterfölja.

Studien avgränsas till den svenska finanssektorn mer bestämt banker och kreditmarknadsbolag. I Sverige konstaterades det under år 2019 finnas 125 banker i Sverige där endast tre banker kvalificeras som storbanker, samt 29 kreditmarknadsbolag (Swedish Bankers, 2020b; Swedish Bankers, 2020c). Banker och kreditmarknadsbolag lånar båda ut pengar, men skillnaden mellan dem är att banken inte endast lånar ut pengar utan erbjuder även tjänster inom sparande, pension och rådgivning. Kreditmarknadsbolagen kan vara både ägda av bank samt av icke-finansiella bolag (Swedish Bankers, 2020c), vilket gör att många kreditmarknadsbolag inte är vinstdrivande.

En faktor som hela finanssektorn i Sverige har gemensamt är att de övervakas av Finansinspektionen som beskrivs i följande citat:

Finansinspektionen är en statlig myndighet med uppgift att övervaka finansmarknaden. Vi verkar för ett stabilt finansiellt system som ska bidra till en hållbar utveckling och ett gott konsumentskydd. Vi utvecklar regler och kontrollerar att företagen följer dem. - FI, 2019

Inom finanssektorn nämns hållbarhet och dess påverkan oftast som ESG-faktorer, där ESG står för Environment, Social och Governance. *Environment* syftar till eventuella risker och aktuella frågor inom miljö, *social* syftar till risker och frågor som är kopplade till bland annat arbetsvillkor samt mänskliga rättigheter och *governance* syftar till att bolagen inom finansbranschen ska ha en transparent och hållbar ledning samt styrning (Borglund et al., 2017). I koppling till ESG-faktorerna har EU tillsammans med EBA arbetat fram förordningar som beskriver hur finansbranschen bör redovisa samt arbeta med ESG. De förordningar som är aktuella just nu för finansbranschen är disclosureförordningen och taxonomiförordningen. Enligt disclosureförordningen ska kreditinstitut identifiera interna hållbarhetsrisker som täcks in under ESG för att sedan löpande presentera det för sina intressenter. Taxonomiförordningen som presenterades av EU i juni år 2020 innehåller regler som kan avgöra om ekonomiska verksamheten är hållbar ur ett miljömässigt perspektiv, till en början ska det endast gälla klimatförändringar för att sedan utökas till att bland annat gälla vatten, biologisk mångfald och omställning till cirkulära flöden (FI, 2021).

Under en lång tid har diskussionen förts om hur företagen påverkar miljön och klimatet men med riktlinjerna Taskforce on Climate-related Financial Disclosure [TCFD] ska i stället klimatet och miljöns påverkan på företagen kartläggas. I kartläggningen ska det identifieras vilka möjligheter och risker som finns för att ett företag fortsatt ska kunna bedriva sin

verksamhet om vissa klimatförändringar sker (TCFD, 2021a). Riktlinjerna innebär att företagens styrning och strategier ska beaktas samt justeras av de eventuella klimatförändringar som företagen står inför. Till styrningen och strategierna ska även företagen arbeta fram relevanta måttal som visar ett resultat på dem identifierade möjligheterna och riskerna. En annan del i riktlinjerna handlar om företagens riskhantering för att kunna motverka de risker som företagen eventuellt kommer bli påverkade av (TCFD, 2021b). TCFD:s påverkan på kreditinstitutens verksamhet går att se i deras sätt att ställa krav vid kreditgivning då eventuella klimatförändringar kan få konsekvenser på betalningsmöjligheter.

Utöver de riktlinjer som EU, EBA och Finansinspektionen upprättat finns det även specifika regler som måste efterföljas angående upprättandet av hållbarhetsrapporter. År 2016 presenterades lagen (2016:947) om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554) som enligt 6 kap. 10 § förklarar att:

Förvaltningsberättelsen för ett företag ska innehålla en hållbarhetsrapport om företaget uppfyller mer än ett av följande villkor:

- 1. medelantalet anställda i företaget har under vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 250,*
- 2. företagets redovisade balansomslutning har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 175 miljoner kronor,*
- 3. företagets redovisade nettoomsättning har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 350 miljoner kronor. - SFS 2016:947*

5. Empiri

I följande kapitel kommer studiens empiriska datainsamling presenteras, som är genomarbetade genom det kodningsschema som illustrerades i metodavsnittet. Den empiriska datainsamlingen presenteras i samma följd som studiens intervjuguiden följer för att skapa en tydlighet till den framtida analysen.

5.1 Respondenterna

Empirin baseras på intervjuer med tretton olika respondenter där samtliga har en befattning inom kreditinstitut i Sverige som har koppling till beslutsprocessen vid utlåning till företag. Vid intervjutillfällena kunde en kategorisering av tre olika segment på lån upptäckas där respondenterna inkluderades i processer som räknades som mindre, medelstora eller större lån. De lån som benämns som mindre understiger 15 miljoner kronor, lånen som i studien kommer benämnas som medelstora beaktar de lån som både under- och överstiger 15 miljoner kronor och slutligen benämns de lån som överstiger 15 miljoner kronor som större.

Tre av respondenterna tillhör kategorin mindre lån och kunde därmed ge en detaljerad bild om beslutsprocessens funktion. De respondenter som återfinns i den kategori kommer i studien benämnas som *Wilma, Maja* och *Erik*.

Wilma jobbar på ett av de stora kreditinstituten i Sverige och utgår ifrån ett lokalt kontor. Den största delen av de lån som *Wilmas* kontor beviljar är i storleksordningen mindre än 15 miljoner kronor.

Maja arbetar på ett kreditinstitut som är lokalt belägen och som till största del lånar ut pengar till företag i kreditinstitutets närområde. Kreditinstitutets storlek på utlåningar är till största delen under 15 miljoner kronor.

Erik arbetar på ett kreditinstitut som ägs av staten och av den region som kreditinstitutet utgår ifrån. Den största delen av dem lån som *Erik* beviljar är mindre än 15 miljoner kronor.

Den andra kategorin som var identifierbar var de respondenter som arbetade på kreditinstitut och som beviljade medelstora lån. De respondenter som återfinns i kategorin är *Hugo* och *Elsa, Märta, Agnes* och *Per, Julia, Liam* och *Maria*.

Hugo och *Elsa* arbetar på ett av Sveriges största kreditinstitut och utför därmed företagsutlåningar som både är under och över 15 miljoner kronor.

Märta har en gedigen kunskap inom finansiella sektorn där hon varit inkluderad inom diverse områden på kreditinstitutet. Kreditinstitutet som *Märta* arbetar på utför lån både under och över 15 miljoner kronor.

Agnes och *Per* arbetar inom ett kreditinstitut där utlåning till företag främst sker till specifika branscher, där utlåningarna som utförs både under- och överstiger 15 miljoner kronor.

Maria arbetar på ett av Sveriges största kreditinstitut och utgår ifrån ett av de lokala kontoren som kreditinstitutet har. I storleksordningen handlägger *Maria*, i sin roll, utlåningar som både är större och mindre än 15 miljoner kronor.

Liam arbetar på ett av Sveriges största kreditinstitut och utgår ifrån ett av de lokala kontoren som kreditinstitutet har. I sin roll handlägger *Liam* utlåningar som både är större och mindre än 15 miljoner kronor.

Julia jobbar på ett av Sveriges största kreditinstitut men utgår från ett av de lokala kontoren. Kreditinstitutet beviljar lån som både över- och understiger 15 miljoner kronor.

Den sista kategorin, som omfattar större lån, kopplades till två respondenter *Nils* och *Kurt*.

Nils jobbar på ett av Sveriges största kreditinstitut som är statligt ägt. Det som skiljer kreditinstitutet *Nils* arbetar på jämfört med andra kreditinstitut är att de inte har några privatkunder. Kreditinstitutet gör utlåningar på minst 15 miljoner kronor.

Kurt jobbar på ett kreditinstitut där hans roll är inkluderad i kreditinstitutets hållbara utlåningsprocesser, främst de gröna lånen. Kreditinstitutet som *Kurt* jobbar på utför företagsutlåningar på minst 15 miljoner kronor.

5.2 Beslutsprocesser

Nils förklarar att kreditinstitutets beslutsprocess vid utlåning till företag är en omfattande process som kräver ett stort kvantitativt förarbete, där insamling av dokument och information om företagskunden eftersöks och analyseras. Efter att en ansökan skickats in till kreditinstitutet skapas ett kredit-PM där företagskunden bedöms utifrån kundkännedom samt olika riskanalyser som återfinns i ett riskramverk som kreditinstitutet internt har utvecklat. *Nils* förklarar även att kreditinstitutet använder en modell, som numera inkluderar olika ESG-risker, vid varje låneansökan för att kunna bedöma vilken kreditvärdighet företagskunden ska få. *Nils* förklarar även att det är en ny metod inom hela finansbranschen. Fortsättningsvis förklarar *Nils* att inkluderingen av ESG-risker i beslutsprocessen även avgör vilken ränta som företagskunden ska få vid låneansökan. Ett lägre betyg resulterar i en högre ränta och ett högre betyg resulterar således i en lägre ränta. *Nils* förklarar att de har enskilt anställda som utför själva kreditberedningen, men beslut om utlåning sker via kreditinstitutets kreditkommitté.

En annan respondent som nämner vikten av att inkludera ESG-riskerna i beslutsprocessen är *Kurt* som förklarar att kreditinstitutet specifikt arbetar med ESG genom ett etablerat grönt utlåningsprogram, som främst inkluderar miljömässiga och klimatrelaterade faktorer. *Kurt* förklarar även att kreditinstitutet lägger ett stort ansvar hos kunden att komma med den

information som krävs för att kreditinstitutet ska kunna bevilja deras låneansökan. Kreditinstitutet har ett ramverk med kravspecifikationer, men det är upp till företagskunderna att uppfylla kraven och visa hur, vad och varför de vill bli finansierade. Efter att företagskunden lämnat in beredning för låneansökan granskas det av en kommitté, som består av experter, och som slutligen fattar beslut om finansiering.

*Pengar är ju inte vår produkt utan det är ju riskbedömningen som är det. -
Märta*

Märta förklarar att kreditinstitutets produkt är riskbedömningen där beslutsprocessen präglas av olika riskanalyser: hållbarhetsrisker, affärsrisker, marknadsrisker, operationella risker och finansiella risker. Förutom finansiella nyckeltal beskriver Märta att kreditinstitutet inte integrerat några generella krav eller nyckeltal i de övriga kategorierna, utan de varierar beroende på kunden. Märta förklarar att kreditinstitutet lägger stor vikt vid kundkännedomen samtidigt som de utvecklat ett specifikt och omfattande verktyg som hjälper kundansvariga att analysera kunden utifrån rätt frågor. Kreditinstitutet lägger ett stort ansvar på den kundansvarige att ta fram tydlig information om företagskunden, därefter förklarar Märta att informationen alltid prövas av en annan instans, exempelvis en kreditkommitté, innan beslut kan fattas.

Även Hugo nämner att det utförs en omfattande riskbedömning i beslutsprocessen om utlåning till företag där kreditinstitutet främst tittar på affärsrisker, marknadsrisker och finansiella risker, men att det huvudsakliga alltid mynnar ner i hur bra företagets återbetalningsförmåga är. När information om återbetalningsförmågan är tillgänglig och godkänd, förklarar Hugo att det är möjligt att inkludera andra riskanalyser, exempelvis hållbarhet, vilket de förklarar göra för att ha en säkerhet för de pengar de lånar ut. Om hållbarheten då inte går i linje med vad kreditinstitutet anser vara en god riskbedömning blir det ett avslag. Däremot nämner Hugo att kreditinstitutet i dagsläget inte ställer något krav på att utföra en hållbarhetsanalys på företag som ansöker om ett lån som understiger åtta miljoner kronor. Hugo förklarar även att ju större kreditansökan är desto fler analyser behöver göras och fler individer behöver granska beredningen innan ett beslut kan fattas, gemensamt i organisationen.

Maria förklarar även hon att kreditinstitutet utför en omfattande kreditberedning som innefattar kundkännedom, kassaflödesanalys och vissa enklare hållbarhetsanalyser. Kreditberedningen sker i samarbete mellan kundansvarig samt kreditanalytiker, och beroende på lånestorlek hanteras beslutsprocessen inom olika instanser eller kommittéer.

En bra företagare kan ta hand om vilken affärsidé som helst, en dålig företagare kan döda den bästa affärsidéen. - Maria

Maria förklarar att det viktigaste vid en bedömning om utlåning till företag är återbetalningsförmågan för att identifiera säkerheten för de pengar kreditinstitutet lånar ut. Men det läggs även en stor vikt vid vem individen eller vilka individerna är som kreditinstitutet lånar ut pengar till för att veta om det är en bra eller dålig företagare. Vid beslutsfattande upp till en viss nivå av företagslån är det minst två tjänstemän på kontoret som är delaktiga i beslutet. När det kommer till större utlåningssummor berättar Maria att beslutet tas vidare till en lokal kreditkommitté, en regional kreditkommitté och slutligen en Sverige kreditkommitté beroende på hur stora krediterna är.

Julia beskriver att kreditinstitutets beslutsprocess omfattas av en informationsinhämtning av senast upprättade balans- och resultatrapporter, övriga företagets risker samt framtida kassaflödet som den kundansvarige sammanställer i ett beslutsunderlag. I beslutsprocessen inkluderas specifika nyckeltal för att kunna bedöma kundens skuldtålighet, exempelvis soliditet och räntetäckning. Julia förklarar även att hållbarhetsanalyser under en längre tid har funnits på ett strukturerat sätt i företaget, men den har mest varit något som bara har funnits med i beslutsprocessen och som inte har nyttjats frekvent. Fortsättningsvis förklarar Julia även att beroende på låneansökans storlek behandlas frågan om beslut i olika instanser, exempelvis lokalt, regionalt eller centralt.

Liam förklarar att grunden för beslutsprocesser vid utlåning till företag grundas i ett kredit-PM, innehållande kassaflödesanalys, likviditet, återbetalningsförmåga och hållbarhet. Han förklarar även att det inom kreditinstitutet är viktigt att förstå företagskundens ändamål med finansieringen, där det är viktigt att identifiera risker i koppling till utlåningen, det måste finnas en säkerhet eller villkorskrediter för de pengar kreditinstitutet lånar ut. Som stöd för beredningen av kredit-PM:et berättar Liam att de använder maskinstöd som kan flagga för eventuella felaktigheter. Om beredningen går igenom maskinstödet utan anmärkning kan rådgivaren själv fatta beslut, men om anmärkningar påträffas skickas kredit-PM till berörda specialister som granskar innehållet och lägger grund för beslut.

Erik förklarar att deras beslutsprocess är väldigt omfattande, då kredit-PM ska granskas av flertalet individer, samtidigt som det skrivs i nära kontakt med kreditchefen. Erik berättar att samtliga låneansökningar kräver att beslut fattas mellan fyra ögon, kundansvarig och kreditchef. Men vid låneansökningar som överstiger en miljon kronor behöver ärendet granskas av en kreditkommitté. Vid framtagandet av kredit-PM berättar Erik att en kunds hållbarhetsarbete alltid ska kommenteras. Fortsättningsvis förklarar Erik att beslutsprocessen består av en "hel och ren"-analys, vilket används synonymt med kundkännedomskontroll och behandlar frågor om penningtvätt samt terrorismfinansiering.

Per berättar om en liknande beslutsprocess där kundansvarig tillsammans med en kollega kan besluta om lån upp till en viss nivå, därefter inkluderas högre instanser i beslutsprocessen. Agnes förklarar att kreditinstitutet har skapat ett kredit-PM som grundas på framtagna kreditinstruktioner, där Per berättar att kreditinstitutet främst fokuserar på

återbetalningsförmågan och att kreditinstitutet väger in vilka säkerheter dem får för lånet. Samtidigt förklarar även Agnes att kreditinstitutet ser till generella ESG-risker med ett specifikt fokus på den miljömässiga aspekten.

*Kreditinstitutets kreditprocess bygger alltid på först återbetalningsförmågan, så är det både på privat och på företagsidan. -
Wilma*

Wilma förklarar att kreditinstitutets beslutsprocess om utlåning främst grundas på företagskundens återbetalningsförmåga och bedömningen görs utifrån specifika nyckeltal, där kreditinstitutet gör en dokumentation med värdeomdömen. Beslutsprocessen behandlas av enskilda rådgivare på kreditinstitutet där det viktigaste är att det finns en säkerhet för de pengar kreditinstitutet lånar ut. Wilma förklarar även att kreditinstitutet ställer frågor om hållbarhet som en del i framtagandet av värdeomdömet i kredit-PM, däremot utförs det ingen djupgående eller kvantitativ bedömning av företagets hållbarhetsarbete.

Förstår vi inte affären då är vi inte med. - Maja

Maja förklarar att det huvudsakliga i deras beslutsprocess vid utlåning till företag är att förstå affären. Företagsansvariga handläggaren upprättar ett kredit-PM som baseras på kreditinstitutets regelverk där det handlar om att samla in information om företagskunden, dess kassaflöde och vissa hållbarhetsfrågor. Maja förklarar även att de flesta beslut kan fattas av kundansvariga, men vid högre låneansökningar inkluderas en annan delegation i beslutsprocessen.

5.3 Grunden för beslutsprocesser

Flera respondenter förklarar även att bransch och geografisk positionering av företagskundernas verksamheter har stor påverkan på beslutsprocessen. Maria och Nils förklarar att det finns specifika branscher där det kan krävas en mer utförlig analys av verksamheten. Hugo och Maria nämner bland annat bygg- och restaurangbranschen som två branscher i Sverige som har högre risknivå sett till hållbarhet än andra, specifikt i fråga om arbetsförhållanden. Fortsättningsvis förklarar även Märta, Maria och Liam att företag som är verksamma i specifika länder, exempelvis Kina och Filippinerna, granskas mer noggrant på grund av att länderna är kända för att ha ett sämre arbete med mänskliga rättigheter.

Nils nämner att de tagit avstånd från all finansiering av kolkraft, på grund av den klimatpåverkan som det har. Julia och Per förklarar även att lantbruk och transportindustrin är branscher som står inför större hållbarhetsrisker på grund av klimatförändringar och den klimatpåverkan som de industrierna har på omvärlden. Hållbarhetsriskerna förklarar Per ha en direkt påverkan på återbetalningsförmågan hos företagskunderna, vilket även Liam nämner.

Till slut handlar det mycket om risk alltså risk för att kunna betala på något sätt i pengar då, så att man liksom försöker på något sätt fastställa det till kronor. - Liam

Att ta avstånd från branscher förklarar Kurt kunna vara fördelaktigt för att minimera risken för strandade tillgångar. Kurt förklarar att det är viktigt att säkerställa att de företag som kreditinstitutet finansierar inte är verksamma med tekniker som kommer vara obsoleta inom tio år.

Sen finns det ju branscher vi inte vill vara i av etiska skäl, vi har ganska nyligen tagit ställning till tobaksindustrin när det gäller våra investeringar och även vad det gäller faktiskt utlåningen. - Märta

Märta förklarar även att de av etiska skäl tar ställning mot olika branscher, vilket även Erik nämner med beskrivning om att kreditinstitutet har olika etiska aspekter att förhålla sig till som fastslår att de inte bör bevilja lån till företag som innehar koppling till tobaks- eller vapenindustrin. Erik förklarar även att de har uppstyrda regler kring investering eller utlåning till oetiska verksamheter, de har även en etikkommitté som kan inkluderas i beslutsprocessen om det finns en osäkerhet till huruvida ett företag agerar etiskt eller inte. Etikkommittén är även något som Maria nämner, där hon förklarar att hon vid tillfällena varit i etikkommittén med vissa ärenden.

Hugo förklarar att alla företag som ansöker om lån över åtta miljoner kronor kräver en hållbarhetsanalys, men nämner också att vissa företag granskas även om låneansökan understiger åtta miljoner kronor på grund av den ökade hållbarhetsrisken som vissa branscher bär med sig. Däremot förklarar Elsa att det troligtvis är något som kommer förändras då det utvecklas nya riktlinjer av EBA som från juni år 2021 kommer ställa krav på kreditinstitut att utföra en hållbarhetsanalys på alla nya företagskunder oavsett storlek. Hugo förklarar att det redan idag ställs högre hållbarhetskrav på nya kunder gentemot företagskunder som inte är etablerade i kreditinstitutets verksamhet sedan tidigare, vilket även Julia nämner då hon förklarar att kreditinstitutet ser på nya lån och nya kunder med ett striktare hållbarhetsperspektiv. Maria nämner också att de använder striktare hållbarhetskrav på nya kunder, vilket hon förklarar beror på att det är lättare att ställa krav på nya kunder då redan befintliga kunder är så i inkörda i gamla banor.

I koppling till de nya riktlinjerna som förklaras införas i juni år 2021 berättar även Märta att det kommer ställa krav på företagskunderna att rapportera om sitt hållbarhetsarbete.

Det är ju bara de stora, de riktigt stora, som kommer att kunna ge oss en bra bild av hur deras CO₂-utsläpp ser ut. - Märta

Märta beskriver hur kreditinstitutet har satt upp en plan för att kunna följa de nya riktlinjer som kommer då det finns en förväntan att alla företag inte kommer följa rapporteringskravet, speciellt inte de mindre. Planen hänvisar till att de mindre bolagen kommer bedömas utifrån en standardbedömning med grund i miljöaspekten. Julia tror att företagets inställning till hållbarhet och hur de agerar kommer att ändras då kreditinstitutens uppföljningskrav från taxonomin blir skarpare. Hon menar att kraven från kreditinstitutet kommer få företagen att ta ett större hållbarhetsansvar i sina verksamheter för att beviljas lån.

Vi har ju en samhällsroll på något sätt och vi får ju inte gå omkull så det är viktigt att vi har, och inte lånar ut för mycket och för riskfyllt. - Nils

Nils förklarar att alla kreditinstitut har en viktig samhällsroll, och den rollen har en direkt koppling till olika riskslag, framför allt kreditrisk och ryktesrisk. Nils förklarar även att alla kreditinstitut, utöver sin samhällsroll, styrs av Finansinspektionen som ställer krav på hur kreditinstitut bör agera. Utifrån Finansinspektionens krav har kreditinstitutet Nils arbetat på utformat ett riskramverk som ligger till grund för alla beslut. Nils beskriver även att det finns en liten möjlighet för individuella värderingar vid beslut om utlåning, då alla värderingar som är utanför kreditinstitutets riskaptit behöver godkännas av organisationens högre instanser.

Kurt samstämmer med Nils då han förklarar att de beslut som tas bör vara objektivt bedömda, alltså falla inom ramverkets riktlinjer. Kurt förklarar att det finns en viss subjektivitet då det är människor som tar besluten, men mest objektivitet då de personer som tar beslut är experter inom ämnet.

Alltså då gäller det att bygga den finansiella situationen för att det ska kunna göras möjligt också för då är det ändå en pusselbit som saknas. Även om idén kan bedömas som mycket god så kanske inte helheten finns där, och då kan man inte förvänta sig att kreditinstitutet bara tar den ekonomiska risken. – Hugo

Hugo förklarar att det är värdefullt med subjektiva bedömningar, kreditinstitutet Hugo arbetar på uppmanar sina kundansvariga att väva in egna värderingar, som kopplar till kunskap och erfarenheter, i beslutsprocessen. Däremot förklarar Hugo att den ekonomiska förutsättning vid

låneansökan alltid väger tyngst, där han nämner att om ekonomin inte finns så spelar den egna värderingen ingen roll.

Väl kalkylerade, väl övervägda, i vissa fall hedgade risker det är vårt jobb liksom. Man kan inte säga att man inte ska ta risk för så funkar det inte, så funkar ju inte näringslivet heller. - Märta

Märta berättar att beslutsfattaren har möjlighet att inkludera egna värderingar i beslutet men att de beslut som tas måste vara väl motiverade. I de beslut som fattas ska upptäckta risker kommenteras och den kundansvarige måste därför kunna argumentera för varför ett beslut ska godkännas. Medan Maria, Julia, Liam, Per, Wilma, Maja och Erik förklarar att beslutsprocessen i hög grad kan baseras på subjektiva bedömningar hos enskilda beslutsfattare.

Jag tror på det här, även om nyckeltalen inte visar så bra men den här killen eller tjejen, eller vad det nu är, har visat tidigare att personen går in för det här och det kommer lösa sig. - Wilma

Du kör på en väg och du ska hålla hastigheten och du ska ta besluten, om man säger uppfylla vissa saker, men sen kan man väl gå utanför ramarna. - Maja

Både Wilma och Maja förklarar att de har möjligheten att gå ifrån kreditinstitutets uppsatta ramar och riktlinjer om de vid besluten kan motivera varför lånet ska beviljas. Wilma förklarar även att kreditinstitutet hon arbetar inom har väldigt låg kreditförlust, vilket hon tror bero på kreditinstitutets goda relation till kunderna och kundkännedomen. Liksom Wilma och Maja, förklarar Per att det är den enskilde rådgivaren, som har direktkontakt med företagskunden, som lägger grunden för om ett lån ska beviljas eller inte. Även om beslutsprocessen inkluderar en subjektiv bedömning av flera parter kan rådgivarens första uppfattning om företagets låneansökan vara till grund för det slutgiltiga beslutet.

Både Maria, Julia och Liam förklarar att den egna värderingen till största del kan användas för att ge avslag på en låneansökan om magkänslan säger ifrån, än att godkänna en låneansökan. En godkänd låneansökan måste alltid grundas på en stor mängd fakta och resultat, vilket Liam förtydligar genom att förklara att det krävs ytterligare bedömningar från specialister för att kunna godkänna en låneansökan. Däremot förklarar både Maria och Liam att kundansvarige måste tro på företaget för att en låneansökan ska gå vidare för beslut.

Och ibland kan det vara att man får jättefina siffror, jättefina affärsplaner, men det känns inte helt rätt i magen då är det ganska svårt att säga nej.

Och där har man blivit motbevisad några gånger, att man kanske skulle ha följt den där magen och sagt nej. - Erik

Även Erik förklarar att de ges frihet att använda magkänslan och egna tankar i beslutsprocessen. Däremot förklarar han att det ibland är svårt att ge avslag trots att magkänslan säger ifrån för att den fakta och de siffror som finns visar goda resultat, där magkänslan ibland haft rätt. Hugo beskriver vikten vid en analys som bortser från den fakta företagskunder medger, då många kunder ofta inte är uppriktiga om eventuella felaktigheter inom verksamheterna.

Skulle det komma så långt att det kommer någon form av rättstvist så är ju kreditinstitutet alltid the bad guy för att kreditinstitutet är the big guy. - Maria

Maria förklarar även att kreditinstitutet har ett stort ansvar, vilket gör att objektiva värderingar i beslutsprocessen är viktiga för att alltid ha bevisningen på varför ett beslut har tagits och hur kreditinstitutet kan ha påverkat företaget att agera. Liam nämner också ansvarstagandet genom hela värdekedjan som en jobbig del i den kravställning som kreditinstitutet har på sina kunder och leverantörer. Märta förklarar även hon kreditinstitutens ansvar genom att förklara att om kreditinstitutet beviljade ett femårigt lån igår, och idag inser att företaget de lånat ut till har en verksamhet som innefattar stora mängder fossila bränslen, då finns det inte så mycket att göra åt det, utan i stället får kreditinstitutet då försöka agera för att bidra till företagets utveckling.

5.4 Lönsamhet och hållbarhet

Man ska ju ha klart för sig att vi är ju inte hållbarhetsexperter, det är inte den lilla kemisten som kommer ut här med sin lilla låda liksom, utan vi är finansieringsexperter. - Märta

Märta beskriver att kreditinstitutet är experter inom det finansiella området, de kan finansieringar och betalningslösningar, och kan ur ett finansiellt perspektiv hjälpa företagen att agera mer hållbart. Hugo tror även att kapitalkraven kommer variera i framtiden beroende på hur miljömässigt hållbara företagskunderna är. Samtliga respondenter, utöver Erik samt Per och Agnes, nämner att de har gröna lån, eller lån som har en miljömässig koppling. Märta förklarar, i koppling till de gröna lånen, att hon förväntar sig en förändring av standarden hos företag i koppling till de nya riktlinjer som kommer. Hon spekulerar i att hållbarhet kommer vara den nya standarden och de företag som inte är hållbara kommer klassas som "skitiga", vilket kommer sänka deras kreditvärdighet och därmed höja räntekostnaden på lånen. Däremot förklarar Märta att för att uppnå den hållbara standarden krävs det att kreditinstitut ser till företags helhet och inte bara enstaka hållbarhetsaspekter som de uppnår.

En tankflotta som fraktar olja över världen som har installerat speciella elektriska motorer med solceller på taket på de här båtarna de har fått ner energiförbrukningen med 80%, det är ju jättebra. Men vad fraktar de? -

Märta

Kurt förklarar att kreditinstitutet i viss mån även börjat integrera det sociala perspektivet vid hållbara finansieringar, han beskriver att det sociala perspektivet är nytt till skillnad från det miljömässiga perspektivet som stått i fokus i mer än ett decennium. Det finns även en komplexitet i att förena perspektiven då det finns utvecklingsarbeten att göra ur dem båda. Även Nils förklarar svårigheten att identifiera hållbarhet i sin helhet då det är diffust, vilket gör att de ännu inte börjat inkludera varken det miljömässiga eller det sociala perspektivet fullständigt i utlåningsprocessen utan separerar dem i stället som, gröna lån och sociala lån.

Vi vill ju bara göra hållbara lån, men när vi pratar gröna och sociala lån så är kriterierna mycket tuffare eftersom de ska uppfylla ett grönt eller socialt mervärde och inte bara ta hänsyn till hållbarhet. - Nils

Nils nämner att det är enklare att konkretisera de gröna lånen än de sociala lånen då det i dagsläget finns riktlinjer och taxonomier som förtydligar kraven för gröna lån. Även Hugo förklarar att det är enklare att förhålla sig till miljömässiga aspekter i beslutsprocessen då den sociala aspekten är relativt ny i kreditsammanhang. Han förklarar att det ofta är lättare att konkretisera miljömässiga frågor då det är möjligt att konkret mäta utsläppen från en bil. Hugo nämner även att finansiellt kapital samt regelverk och riktlinjer är bra påtryckningsmedel för att det ska ske en förändring, men att det i nutid inte finns en konkret och gemensam definition av vad som är social hållbarhet.

Fortsättningsvis beskriver Nils en generell bild där finanssektorn haft en målkonflikt kopplat till hållbarhet där han menar att hållbarhetsfrågor ska regleras av staten. Nils berättar att målkonflikten har grundats i att samtidigt som det ställs lönsamhetskrav från ägare, i form av avkastning, ställs det hållbarhetskrav från EU och Finansinspektionen. Däremot förklarar Nils att lönsamhetskraven och hållbarhetskraven har börjat tangera varandra, då det visat sig att exempelvis klimatet påverkar lönsamheten långsiktigt. "It's a wedding" säger Nils, vilket beror på att EU ställt krav om att finanssektorn ska utföra hållbara finansieringar. Det är inte, enligt Nils, finanssektorn själva som uttryckt ett behov av omställning, men på grund av att de är så regelstyrda har det blivit ett måste.

Förordning på förordning kommer som styr upp finanssektorn och nu måste vi börja rapportera till Finansinspektionen kring klimatrelaterade och hållbarhetsfrågor, vilket gör att vi tvingas ha ett fokus på det så att säga. -

Nils

Märta förklarar att de nya förordningarna som kommer och kräver förändring har utvecklats i rekordfart, vilket gör att kreditinstitutet inte hunnit balansera hållbarhet i beslutsprocessen fullständigt. Hon beskriver att kreditinstitutet har försökt integrera hållbarhet i den generella processen, men att hållbarhetsanalysen som görs inte är fullt utvecklad.

Ett företag som inte är hållbart på lång sikt kommer ju inte vara lönsamt på lång sikt. - Elsa

Hugo förklarar att kreditinstituten kommer gräva sin egen grop om de över tid inte finansierar hållbara företag då företag med hållbara verksamheter är de företag som kommer vara fungerande i framtiden. Däremot förklarar Elsa att kreditinstitutet inte är där i dagsläget, men att det är den utvecklingen som diskuteras internt på kreditinstitutet. Erik nämner att kreditinstitutet har integrerat hållbarhet i beslutsprocessen vid utlåning i viss mån, där han liksom Elsa och Hugo förklarar att de företag som jobbar med hållbarhet har visat sig ha en bättre utveckling över tid.

Liam nämner också att hållbarhet inte är fullständigt integrerat i beslutsprocessen utan att lönsamhet i dagsläget är en aspekt som väger tyngre vid beslut. Däremot förklarar han att det är en utveckling som sker där hållbarhet är en faktor som blir alltmer viktig vid utlåning. Liam och Julia förklarar även att vikten av hållbarhet blivit framträdande under den senare tiden då det inom kreditinstituten inte är möjligt att delta på ett enda seminarium eller lyssna på ett enda tal där hållbarhet inte nämns. Även Maria nämner att hållbarhet kommer bli mer väsentligt i framtiden, men att lönsamheten är viktigare nu och att kreditinstitutet i dagsläget aldrig skulle bevilja ett lån som inte är finansiellt lönsamt enligt deras utlåningspolicy.

Alltså det har varit en försummande liten del, jag skulle säga att det har varit väldigt få fall där hållbarhet har blivit någon avgörande fråga. - Maria

I fråga om hur kreditinstitutet ser på lönsamhet och hållbarhet förklarar Maria att hållbarhet sällan påverkat beslutsprocessen. Däremot förklarar hon även att i framtiden troligtvis kommer behöva integrera hållbarhet mer i beslutsprocessen för att det har en direkt påverka på lönsamheten, vilket även påverkar kreditinstitutets ekonomi.

Agnes förklarar att hållbarhet är ett perspektiv som inte är speciellt integrerat i kreditinstitutets kreditgivningspolicy mer än att den nämns och bör beaktas. Hon berättar även att det idag är upp till varje enskild kredithandläggarens intresse för hållbarhet som styr hur mycket som inkluderas i besluten om utlåning. Däremot säger Per att ohållbara kunder inte är något som kreditinstitutet vill bli förknippade med och att han därför tror att hållbarhet är något som beaktas i beslutsprocessen ändå.

Wilma förklarar också att hållbarhet är mer integrerat i dem lån som går vidare till regional och central nivå men att det som ingår i kreditgivningspolicyn är fyra områden om hållbarhet. I dem låneansökningar som innefattar mindre belopp berättar Wilma att dem inte lägger samma vikt vid att inkludera hållbarhet som vid dem låneansökningar som innefattar större belopp.

Lönsamhet är ju det vi om man säger måste ha för att bedriva kreditverksamhet. Så att vi kan ju, vi måste ju ha, vi måste ju ta betalt av våra kunder utefter risk och engagemang då - Maja

Maja berättar att begreppen lönsamhet och hållbarhet ska harmonisera med varandra i beslutsprocessen men att det idag är svårt för dem som kreditinstitut att få ett fullt grepp om hållbarhet i sitt arbete. Hon nämner att lönsamhet är mest väsentligt för att klara av att bedriva kreditverksamhet.

Nils nämner även att det krävs en utveckling av kreditinstitutets uppsatta mål, för att skapa ett mer långsiktigt perspektiv och integrera hållbarhet ytterligare. Nils förklarar att det är en förändring som EBA i flertalet artiklar nämnt där de har förklarat att finanssektorn har för kortsiktiga visioner. Enligt EBA behöver kreditinstituten se till ett 10 års perspektiv, vilket Nils nämner att de tagit till sig. Nils förklarar även att det egentligen är en självklarhet att börja tänka långsiktigt, med tanke på att de måste följa parisavtalet och Agenda 2030. Även Liam nämner Agenda 2030 och förklarar att det inte är speciellt många som lever upp till de krav som ställs, men att det kan vara positivt om alla försöker göra något för att leva upp till den.

Hävstången är ju som bäst om man går in i ett skitigt bolag och sen kommer det bolaget att lyfta med hjälp av en omställningsstrategi och våra finansieringar och våra lösningar. - Märta

Märta förklarar även att kreditinstituten har en väsentlig roll att medverka till omställning, vilket ibland innebär att inte endast bevilja lån till de företag som är "good guys" utan att i stället gå in i ett ohållbart företag och hjälpa dem att ställa om. Medan Julia berättar att om det ska bli en förändring och för att få ett mer hållbart arbetssätt kommer stat och myndigheter behöva driva på arbetet med hållbarhetskrav.

Maria förklarar att integrationen av hållbarhet i beslutsprocessen hämmats av den pågående pandemin, då det under senaste året har handlat om att få företagen att överleva ekonomiskt.

"Man kan se oss som när det var som värst som då är vi ju företagarnas IVA-avdelning så att säga och försöker liksom hjälpa till med konstgjord andning för att få många att överleva"- Erik

Erik förklarar att den pågående pandemin har bidragit till en explosionsartad ökning av låneansökningar, där kreditinstitutet har fått prioritera att låna ut pengar till företag som behöver hjälp att överleva på marknaden. Erik berättar att dem till följd av pandemin även har fått en förändrad kundstock. Kundstocken har tidigare bestått av många tillväxtföretag, men har nu förändrats till att till största del bestå av vanliga företag som är behövande av ekonomisk stöttning under pandemin.

6. Analys

I följande kapitel kommer studiens analys att presenteras där studiens empiriska material ställs mot det teoretiska ramverket. Analyskapitlet följer en struktur som hänvisar tillbaka till studiens tre forskningsfrågor, som behandlar generell beslutsprocess, graden av rationalitet samt balansen av hållbarhet.

6.1 Hur ser beslutsprocessen ut som tillämpas inom kreditinstitut vid utlåning till företag?

Den generella beslutsprocessen förklarar Simon (1960) bestå av tre specifika faser: första fasen som hänvisar till ett tillfälle som kräver beslut, andra fasen som karaktäriseras av analyser och bedömningar samt tredje fasen som handlar om att fatta det mest nyttomaximerande beslutet. Samtliga kreditinstitut identifierar beslutsprocessen vid utlåning till företag på liknande sätt, det finns en fas som handlar om att de tar emot en förfrågan om ett lån från företag, en fas där det sker ett analysarbete och en beslutsfas. Däremot skiljer sig processernas andra och tredje fas beroende på lånestorleken samt vilket sorts företag det är som ansöker om lån. Anledningen till varför de två faserna skiljs åt mellan kreditinstituten skulle även kunna förklaras genom Styhres (2020) och Simons (1960) uttalande om att organisationer har olika förmågor vilket gör att deras beslutsprocess behöver anpassas till organisationens funktionaliteter för att kunna skapa värde. För att förstå hur och varför beslutsprocesserna skiljs åt kommer mer djupgående analyser ske i styckena nedan.

I likhet med den andra fasen av den generella beslutsprocessen som Simon (1960) förklarar har kreditinstituten i empirin en andra fas som inkluderar analyser och riskbedömningar. Empirin visar att majoriteten av kreditinstitut i grund och botten baserar beslutsprocessen på den finansiella avkastningen, där analyser och riskbedömningar utförs i syfte att identifiera finansieringens säkerhet då den finansiella lönsamheten måste finnas för att kreditinstituten ska kunna bedriva verksamhet. I empirin framkommer det även att ESG- och hållbarhetsrisker är aspekter som börjat inkluderas i beslutsprocessen hos kreditinstituten, där majoriteten beskriver hur riskerna i koppling till hållbarhet alltid inkluderas grundligt i beslutsprocessen men att den analysen inte genomförs om återbetalningsförmågan inte är tillräcklig. Däremot kan det i empirin identifieras att de kreditinstitut som behandlar större lån har en mer omfattande riskbedömningen än de som behandlar mindre lån. De större låneansökningarna förklaras också kräva ett större organisatoriskt engagemang vid beslutsfattande där experter inom olika områden eller olika kommittéer inkluderas för att besluta om utlåning till företag. I koppling till Swedish Bankers (2020c) beskrivning om kreditinstitutens funktion vid utlåning, samt hur riskbedömning och säkerheten förändras beroende på lånestorlek, är det möjligt att tolka att ju större låneansökningarna är ju mer komplexa och omfattande är de riskbedömningar och analyser som sker i beslutsprocessen. I enlighet med teorin indikerar tolkningen ovan att kreditinstitut med större lån ställs inför ett större krav på informationsinsamling, objektiv

inställning och en mer omfattande process som Simon (1955), Brunsson (1990) samt Kaufmann och Kaufmann (2016) nämner att den andra fasen kan innefatta.

I koppling till beslutsprocessens tredje fas förklaras det att vissa beslut kan fattas av enskilda rådgivare, medan andra beslut är i behov av flera beslutsfattare och högre instanser. Diskussionen om vem som tar beslut går även att koppla till lånestorleken där mindre lån kräver färre beslutsfattare än de större låneansökningarna då beslut om de större lånen alltid behöver fattas av en expert- eller kreditkommitté. Beslutsprocessen och de beslutsfattande instanserna inom de medelstora lånen beskrivs varierar även dem, beroende på hur stor låneansökan är. Att det beslutsfattande instanserna ökar i takt med att lånebeloppen ökar kan kopplas till tidigare argumentation om att större låneansökningar kräver mer komplexa riskbedömningar, vilket även kräver utökad kunskap. Kopplingen överensstämmer även med Simons (1960) uttalande om att utformningen av beslutsprocesser bör anpassas efter organisationens förmåga att fatta beslut, då kreditinstituten beskriver att beroende på lånestorlek anpassas beslutsprocessen vid utlåning till företag.

I empirin kan det även identifieras att lånestorleken påverkar ansvarsfördelningen i beslutsprocessen där de respondenter som handlägger mindre lån har ett större enskilt ansvar till skillnad från de respondenter som handlägger större lån som har ett mindre enskilt ansvar för beslutsprocessen. Ansvarsfrågan kan i det avseendet kopplas till Brunssons (1990) uttalande om att organisationer som grundar beslutsprocesser på organisatoriska riktlinjer kan flytta ansvaret från enskilda individer till organisationen som helhet. Således kan det tolkas att beslutsfattare för de större lånen kan avsägas det personliga ansvaret för besluten inom kreditinstituten genom att anta objektiva bedömningar som grundas på organisationens bestämmelser samt för att besluten fattas av flertalet individer inom kreditinstitutet. Inom de mindre lånen, där besluten även inkluderar subjektiva bedömningar och enskilda beslutsfattare, bibehålls i stället det personliga ansvaret för beslutsprocessen och dess konsekvenser inom kreditinstitutet. Teoretiskt kan det även innebära att de individer som arbetar med beslutsprocessen inom de mindre lånen besitter en större risk att inte anses vara internt legitim, då denne kan välja att frånse organisationens objektiva riktlinjer (Brunsson, 1990; Kahneman, 2013). Däremot kan beslutsfattare för de mindre lånen ges en större möjlighet att inkludera faktorer som kan påverka den externa legitimiteten, då denne har frihet att nyttja subjektiva förmågor men även möjlighet att se utanför de riktlinjer och bestämmelser som organisationen har.

Enligt Simon (1960) handlar den tredje fasen även om att finna det nyttomaximerande värdet vid beslut. Det finns meningsskiljaktigheter om vad det är som skapar värde där Simon (1979) beskriver hur ett nyttomaximerande värde kan framställas genom att beslutsprocessen grundas på givna kriterier, stora mängder information och avvägningar. I empirin framgår det, till största del, att det är riskanalyser, framtagna riktlinjer och finansiella bedömningar som ligger till grund för beslut och som skapar värde inom finanssektorn, vilket stämmer överens med Simons (1979) uttalande. Däremot går det i empirin även att identifiera att de kreditinstitut som

behandlar mindre och medelstora lån anser att möjligheten till egna värderingar vid beslut är fördelaktigt, vilket kopplar an till Brunssons (1990) uttalande om att beslutsprocessen kan grundas på känslor och intuitioner för att skapa ett nyttomaximerande värde. Därmed skapas belägg för tolkning om att kreditinstituten i grunden är finansiellt lagda men att de kreditinstitut som tillhandahåller mindre låneansökningar även ser positivt på mer subjektiva beslutsprocesser, då de kreditinstituten ges möjligheten att inkludera egna värderingar i beslutsprocessen. Medan kreditinstituten med större lån behöver agera mer objektivt eftersom kreditinstitutens risker ökar i takt med att lånesummorna ökar, där det då krävs att kreditinstituten förhåller sig till nyckeltal, regler och riktlinjer för att inte ta för stora finansiella risker.

En annan aspekt som i empirin framställs som väsentlig för utformningen av beslutsprocessen är bransch och verksamhet som företagskunderna verkar inom. Verksamheter som har en direkt koppling till oetiska branscher nekas utlåning direkt vid förfrågan, då kreditinstituten inte vill bli associerade med specifika branscher, exempelvis tobaks- och vapenindustrin. Avståndstagandet från specifika branscher kan ges i uttryck av den externa legitimiteten som Brunsson (1990) nämner, där författaren förklarar att det utöver den organisatoriska lojaliteten är viktigt att anpassa verksamheten utefter externa normer från andra intressenter än exempelvis aktieägare. Avståndstagandet kan även kopplas till den ryktesrisk som en av respondenterna benämner, då det kan tolkas att kreditinstituten väljer att inte associeras med oetiska branscher för att inte förlora legitimitet hos externa intressenter. Valet att neka oetiska branscher kan indikera att kreditinstituten tar ett socialt ansvar genom större delar av värdekedjan och inte endast ser till organisationens aktieägare eller kunder, utan även till intressenter längre bak i ledet. Ansvarstagandet som kreditinstituten tar i koppling till sina intressenter genom avståndstagandet kan kopplas till *shared value* som tyder på att kreditinstituten börjat balansera vissa hållbarhetsaspekter i beslutsprocessen i syfte att gynna både den interna men även externa legitimiteten (Borglund et al., 2017; Islam & Hossain, 2019; Porter & Kramer, 2011). Utöver avståndstagandet förklarar även några av kreditinstituten att de aktivt börjat delta i seminarier och utbildningar om hållbarhet, vilket enligt Borglund et al. (2017) även är en indikation på att organisationer tar ett större ansvar som kan kopplas till strategin *shared value*.

I empirin är det även identifierbart att kreditinstituten utför ett större analysarbete, med ytterligare riskbedömningar, om företagskunden har verksamhet i länder där hållbarhetsriskerna är större eller där företagskundens bransch anses mer riskabel. Anledningen till det utökade analysarbetet förklaras i empirin bero på att hållbarhetsriskerna har en direkt påverkan på återbetalningsförmågan. Vidare kan det kopplas till att Finansinspektionen, som samtliga kreditinstitut lyder under, har börjat utveckla fler riktlinjer och råd om hur kreditinstituten bör arbeta med hållbarhetsfrågor (FI, 2019). Trots att Finansinspektionen utvecklat riktlinjer för hållbarhetsfrågorna förklarar kreditinstituten med mindre och medelstora lån att hållbarhetsriskerna sällan ligger till grund för ett beslut, utan att det snarare är den finansiella risken som avgör i beslutsprocessen. Således kan en tolkning göras att kreditinstituten med mindre och medelstora lån tenderar att alltid prioritera säkerheten för

lönsamhet i första hand, vilket kan kopplas till det Daston (2015) nämner om att beslutsteoretikern Herbert Simon anser att beslutsprocesser alltid ha ett finansiellt värde.

Kreditinstituten som endast behandlar större lån berättar även att de börjat integrera ESG som en del av beslutsprocessens grundfaktorer. Att det skiljer sig mellan olika kreditinstitut och att det finns ett samband mellan lånestorlek och balansen av hållbarhet skulle kunna bero på FI:s (2019) uttalande om att det finns lagar och regler som hänvisar till att vissa organisationer måste presentera ett hållbarhetsarbete, men även att det finns riktlinjer från EU och EBA som beskriver hur kreditinstitut ska inkludera ESG i sina processer. I empirin framgår det att majoriteten av kreditinstituten med mindre och medelstora lån oftast får in förfrågning om lån av mindre och medelstora företag, som därmed inte lever upp till de specifikationer som krävs för att de ska behöva presentera ett hållbarhetsarbete. Därmed kan det tolkas att kreditinstituten tenderar att arbeta efter de lagar och regler som existerar, men inte alla rekommenderade riktlinjer som finns. Beslutsprocessen anpassas snarare utefter de riktlinjer som kreditinstituten eller beslutsfattaren anser vara viktiga beroende på beslutssituation, vilket kan kopplas till Brunssons (1990) antagande om att det är möjligt att ha en beslutsprocess som karaktäriseras av både en organisatorisk objektivitet samt en individuell subjektivitet. Tolkningen kan göras då beslutsprocessen alltid grundas på de lagar och regler som finns, men att dess omfång kan innefatta varierande riktlinjer beroende på beslutssituationen men även beslutsfattarens individuella tycke, specifikt inom kreditinstitut med mindre och medelstora lån.

6.2 Vilken grad av rationalitet karaktäriserar beslutsprocessen vid utlåning till företag?

I empirin beskrivs det att beslutsprocessen vid utlåning till företag, oavsett kreditinstitut, grundas på en omfattande kreditberedning. Beslutsprocesserna förklaras innefatta stora mängder kvantitativa data där nyckeltal, såsom återbetalningsförmågan, är avgörande för beslutsprocessen samtidigt som även riskbedömningar är grundläggande för beslut. Kreditinstitutens beslutsprocesser går att hänföra till teoretiska antaganden om att kvantitativ information och riskanalyser är faktorer som kopplas an till den rationella beslutsteorin (Simon, 1955; Brunsson, 1990). Utöver den kvantitativa informationen följer kreditinstituten även statligt upprättade regler och interna riktlinjer, vilket även kan kopplas till den rationella beslutsprocessen (Elqayam & Evans, 2011; Norberg, 2013). Majoriteten av kreditinstituten benämner även vikten vid att beslutsprocessen ska gynna den finansiella lönsamheten, vilket Daston (2015) förklarar vara en del av den rationella beslutsprocessen då beslut som fattas ur ett rationellt perspektiv alltid ska vara finansiellt givande. Därmed kan det tolkas att samtliga kreditinstitut indikerar en beslutsprocess vid utlåning till företag som tenderar ha en rationell grund.

Som tidigare nämnts, i analysen, varierar omfattningen av kreditinstitutens beslutsprocesser, vilket även gör att graden av rationalitet i beslutsprocesserna utvecklas. Utifrån empirin går det återigen att urskilja en skillnad mellan kreditinstituten baserat på storleken på lånen som de behandlar. Kreditinstituten som enbart behandlar större lån beskriver hur deras beslutsprocesser

vid utlåning till företag endast baseras på objektiv data, där riskbedömningar är det mest väsentliga för att kunna fatta beslut. Kreditinstituten med större lån beskriver att det inte finns något utrymme för den subjektiva bedömningen av enskilda individer, samt att alla beslut behöver ske av organisationens högre instanser, såsom kreditkommitté, expertkommitté och ledning. Kreditinstituten med större lån kopplar därmed an till den rationella beslutsteorin som förklarar att beslutsprocessen bör grundas på kvantitativ information, riskanalyser samt regler och riktlinjer (Simon, 1955; Brunsson, 1990; Elqayam & Evans, 2011; Norberg, 2013). Till skillnad från kreditinstituten med större lån går det empiriskt att urskilja att kreditinstituten med mindre lån förespråkar möjligheten att frångå de utvecklade riktlinjerna och i stället basera beslutsprocessen på en subjektiv bedömning. Beslutsprocessen hos kreditinstituten med mindre lån kan därmed associeras med en högre grad av irrationalitet då Simon (1960) beskriver att beslutsprocesser som inte baseras på strukturerade dokument eller kvantitativa data associeras med en irrationell beslutsprocess där subjektiva bedömningar tillåts. Därmed kan det tolkas att kreditinstitut med större lån nyttjar en beslutsprocess som omfattas av en högre grad av rationalitet än kreditinstitut med mindre lån.

Fortsättningsvis kan det även tolkas att den subjektiva bedömningen i form av kundkännedom och relation till kunderna är viktigare för kreditinstituten med mindre lån än den objektiva riskbedömningen. Däremot kan det konstateras att den objektiva bedömningen om återbetalningsförmågan alltid är avgörande i beslutsprocessen även hos kreditinstitut med mindre lån, vilket indikerar en viss grad av rationalitet då Daston (2015) menar att ett utfall som är kopplat till ett finansiellt värde kopplas till rationalitet. När organisationer kompletterar den subjektiva och objektiva bedömningen med varandra kan det beskrivas som begränsad rationalitet där målet alltid är att vara rationell, vilket är en önskan som oftast förhindras av människans kognitiva förmågor (Brunsson, 1990; Styhre, 2020). Vidare kan det således tolkas att kreditinstituten med mindre lån karaktäriseras av en begränsad rationalitet, då återbetalningsförmågan alltid är utgångspunkten i beslutsprocessen men där mer subjektiva bedömningar, såsom kundkännedom eller tidigare erfarenheter, även inkluderas.

Att inkludera den subjektiva förmågan i beslutsprocessen, såsom kreditinstituten med mindre lån gör, hänvisar även till ett enskilt ansvar som läggs på den individ som fattat beslut eller behandlat beslutsprocessen (Brunsson, 1990). Som nämnts tidigare i analysen, kan det även identifieras ett samband mellan lånestorlek och ansvarsfördelningen där större lån kräver fler ansvariga beslutsfattare medan mindre lån kan beslutas om av enskilda individer. Sambandet kan även kopplas till graden av rationalitet då Brunsson (1990) samt Brunsson och Brunsson (2014) nämner att beslut som omfattar flera individer inom en organisation, således ett större organisatoriskt ansvar, tenderar att vara mer rationella. Medan beslut som endast omfattar fåtalet beslutsfattare, där ansvarsfrågan går att härleda till en specifik individ, karaktäriseras av en mer irrationell beslutsprocess (Brunsson, 1990; Kahneman, 2013). Analysen ger således grund för tolkning om att kreditinstitutens grad av rationalitet varierar beroende på lånestorleken och ansvarsfördelning, där de med större utlåningar tenderar ha en högre grad av rationalitet i beslutsprocesserna än de med mindre utlåningar.

I empirin går det även att finna bevisning för att kreditinstituten med medelstora lån värdesätter objektivitet högt i beslutsprocessen där det beskrivs att beslutsfattarens kognitiva förmåga inte har någon betydelse om inte den finansiella tryggheten existerar. Däremot förklaras det vara värdefullt att göra subjektiva bedömningar, speciellt om en beslutsfattare sedan tidigare innehar kunskap och erfarenheter som kan vara givande. I empirin påstås det också att företagskunderna inte alltid är helt ärliga med det som är negativt i bolaget, vilket gör att riskbedömningen av företagskunderna är betydelsefull. Å andra sidan betyder det att den subjektiva förmågan kan vara fördelaktig för att förstå företagskunden på djupet, då den subjektiva förmågan kan innebära inkludering av känslor och intuitioner i beslutsprocessen (Brunsson, 1982; Kahneman, 2013). Medan den objektiva bedömningen enligt teorin endast kopplar an till kvantitativa data och givna kriterier (Simon, 1955; Brunsson, 1990; Elqayam & Evans, 2011; Norberg, 2013). Därmed kan det tolkas att kreditinstituten med medelstora lån karaktäriseras av en beslutsprocess som tenderar att vara mer rationell än dem med mindre lån men mindre rationell än de med större lån, då det alltid krävs en kvantitativ dokumenterad bedömning av den finansiella stabiliteten i beslutsprocessen.

6.3 Hur balanseras hållbarhet i beslutsprocessen vid utlåning till företag?

I studiens empiriska data kan det identifieras att majoriteten av kreditinstituten implementerar ett strikt finansiellt perspektiv vid beslutsprocesser om lån till företag, vilket visar sig då återbetalningsförmåga och andra finansiella nyckeltal är övervägande i beslutsprocesserna. Däremot kan det urskiljas att kreditinstituten som behandlar stora lån till större del balanserar hållbarhet i de riskbedömningar som genomförs i beslutsprocessen, där de börjat beakta ESG-risker redan vid kreditbedömningen då dem sett att hållbarhet har en direkt påverkan på lönsamheten. Att hållbarheten påverkar lönsamheten förklarar även Calabrese et al. (2019) där författaren benämner integrering av hållbarhet som en av 2000-talets största utmaningar i syfte att behålla konkurrenskraft och lönsamhet. I empirin nämns det även att det finns en identifierad målkonflikt mellan att vara lönsam eller hållbar där kreditinstitutens ägare ställer krav på lönsamhet i form av finansiell avkastning och att Finansinspektionen, som kontrollerar finanssektorn (FI, 2019), kommer med krav och rekommendationer på redovisat hållbarhetsarbete. Därmed kan det indikeras att det finns en komplexitet i att balansera hållbarhet i beslutsprocessen för kreditinstitut då det ställs olika krav från olika intressenter.

Trots krav och rekommendationer från Finansinspektionen förklarar samtliga kreditinstituten med mindre lån att de hållbarhetsaspekter som inkluderas i beslutsprocessen endast är generella analyser och benämner dem inte som avgörande riskfaktorer vid beslut om utlåning till företag. Bland annat framkommer det i empirin att hållbarhet bara är något som ska finnas med i beslutsprocessen där ingen djupare analys görs av det ansökande företags egentliga påverkan. För kreditinstituten med medelstora lån förklaras det att det alltid implementeras specifika hållbarhetsfaktorer i beslutsprocessen, men att dess innebörd blir mer djupgående ju högre lånesummorna är som företagskunderna ansöker om. I studiens empiriska data går det även att identifiera en koppling till branscher där det utförs mer djupgående hållbarhetsanalyser på

företag som kreditinstituten är medvetna om har ett sämre på arbete med hållbarhet generellt. Den varierande balansen av hållbarhet i beslutsprocessen tyder på att den målkonflikt som Chakravarti och Basso (2021) samt Porter och Van der Linde (1995) identifierat fortfarande är aktuell, men även att det finns en skillnad i balansen av hållbarhet beroende på lånestorlek. Därmed kan det tolkas att kreditinstituten med större lån har en tydligare balans av hållbarhet i beslutsprocessen jämfört med kreditinstituten som behandlar mindre lån. Fortsättningsvis kan det empiriskt även identifieras att kreditinstituten med mindre lån fortfarande benämner lönsamhet och hållbarhet som skilda begrepp, medan de med större lån börjat se begreppen som en enighet och inte som två separata koncentreringsområden. Därmed skapas ytterligare bäring för tolkningen om att konflikten inte är lika omfattande hos kreditinstitut med större lån.

Att konflikten fortfarande existerar skulle kunna bero på att den historiska koncentreringsområden alltid hänförs till aktieägarnas krav på avkastning (Li et al. 2018), vilket kreditinstituten även nämner. Men enligt majoriteten av kreditinstituten handlar det i grund och botten om att det finns en kunskapsbrist där det nämns att den generella frågan om hållbarhet inte är kreditinstitutens huvudsakliga fokusområde, utan att kreditinstituten kan finansiella lösningar och därmed kan hjälpa företag med en finansiell hållbarhet. Hos kreditinstituten med mindre lån framgår det att beslutsprocessen grundas på ett kredit-PM bestående av finansiella nyckeltal och vissa yttliga hållbarhetsfrågor, där ett stort ansvar läggs på den enskilde beslutsfattaren när det både kommer till lönsamhet men främst hållbarhet. Då den enskilde beslutsfattaren är ansvarig för om ett lån ska beviljas kan det individuella intresset och kunskapen variera beslutprocessens omfattning av hållbarhet från fall till fall. Exempelvis, om en individ har ett stort intresse och stor kunskap för hållbarhet kan beslutsprocessen komma att inkludera hållbarhet i ett större omfattning än om beslutsprocessen behandlas av en individ som inte besitter samma intresse och kunskap. Vidare kan resonemanget kopplas till Styhres (2020) uttalande om begränsad rationalitet där organisatoriska krav blandas med mänskliga faktorns egna värderingar och kunskaper. Däremot förklarar majoriteten av kreditinstituten med mindre lån att kunskapsbristen inom hållbarhet bidrar till att det prioriterats ned, då den enda faktorn som kan påverka hållbarhetens inkludering i beslutsprocessen förväntas vara den enskilde beslutsfattaren. Således kan det tolkas att kreditinstitut med mindre lån inte balanserar samtliga hållbarhetsfaktorer i beslutsprocessen utan till största delen värdesätter ett finansiellt lönsamhetsperspektiv vid utlåning till företag.

I empirin går det även att urskilja att de grundläggande hållbarhetsanalyserna för kreditinstituten med medelstora och större lån främst knyter an till finansiell hållbarhet, i form av penningtvätt eller korruption, samt miljömässig hållbarhet som kopplar till gröna lån. Däremot kan det urskiljas att den sociala hållbarheten inte omfattas av de existerande riktlinjerna, vilket kreditinstituten, med medelstora och stora lån, förklarar bero på att den sociala hållbarhetsfaktorn är komplex och odefinierad. Hersh (1999) beskriver svårigheten med att balanseras sociala och miljömässiga faktorer i beslutsprocessen då omvärldens utveckling är oförutsägbar samt att det historiskt varit enklare att fatta finansiella beslut på förutbestämda kriterier och mål än miljömässiga och sociala. Däremot kan det i empirin identifieras att den

miljömässiga hållbarheten anses enkel att bedöma då det numera finns uppdaterade riktlinjer, regler och arbetssätt för att kvantitativt mäta och dokumentera den miljömässiga påverkan, exempelvis mätning av CO₂-utsläpp. Kreditinstituten, med medelstora lån, nämner i enlighet med Hersh (1999) att den sociala hållbarheten är mer komplicerad att bedöma då det är en relativt ny aspekt som är ospecificerad och abstrakt. Att den sociala hållbarheten är svårdefinierad för kreditinstituten kan även bero på att Finansinspektionen inte utvecklat specifika råd eller riktlinjer i koppling till sociala aspekten, utan främst fokuserat på den finansiella och miljömässiga hållbarheten (FI, 2019). Studiens empiriska data visar däremot att kreditinstituten med större lån tagit egna initiativ att utveckla riktlinjer för den sociala faktorn, däremot har de ännu inte börjat implementera dem vid beslutsprocesser på grund av dess komplexitet. Således kan det tolkas att även balanseringen av hållbarhet varierar beroende på lånestorlek, där de kreditinstitut som har större lån balanserar fler hållbarhetsfaktorer än de med mindre lån.

Vikten av att börja agera mer hållbart för att i framtiden vara lönsam är ett antagande som majoriteten av kreditinstituten gör, vilket även kopplar an till Calabrese et al. (2019) uttalande om att hållbarhet är ett viktigt perspektiv att balansera i generella processer för att nå långsiktig lönsamhet. Majoriteten av kreditinstituten förklarar även att den interna kommunikationen inom kreditinstituten blivit alltmer inriktad på hållbarhet, inte minst inom de kreditinstitut som behandlar medelstora och större låneansökningar. Däremot förklaras det att det krävs en omställning för att nå dit, där majoriteten av kreditinstituten önskar tydligare riktlinjer från staten, EU och Finansinspektionen för att få tydlighet om det omfattande hållbarhetsperspektivet. I studiens empiriska data går det dock att urskilja en förväntan till omställning redan under sommaren år 2021 då en ny taxonomiförordning lanseras som kommer ställa krav på kreditinstitutens låntagare att rapportera om deras verksamheter är hållbara ur ett miljömässigt perspektiv. Återigen går det att identifiera hur den miljömässiga hållbarhetsfaktorn prioriteras medan den sociala aspekten exkluderas, vilket i samband med respondenternas efterfrågan på tydliga riktlinjer om social hållbarhet fortsatt kan tolkas som bristande. Exkluderingen av riktlinjer för den sociala hållbarheten skulle även kunna tolkas bero på en komplexitet hos staten och andra beslutande instanser inom exempelvis EU att definiera vad social hållbarhet egentligen är eller att det finns en prioritering som tenderar att anse den finansiella och miljömässiga hållbarheten som viktigare.

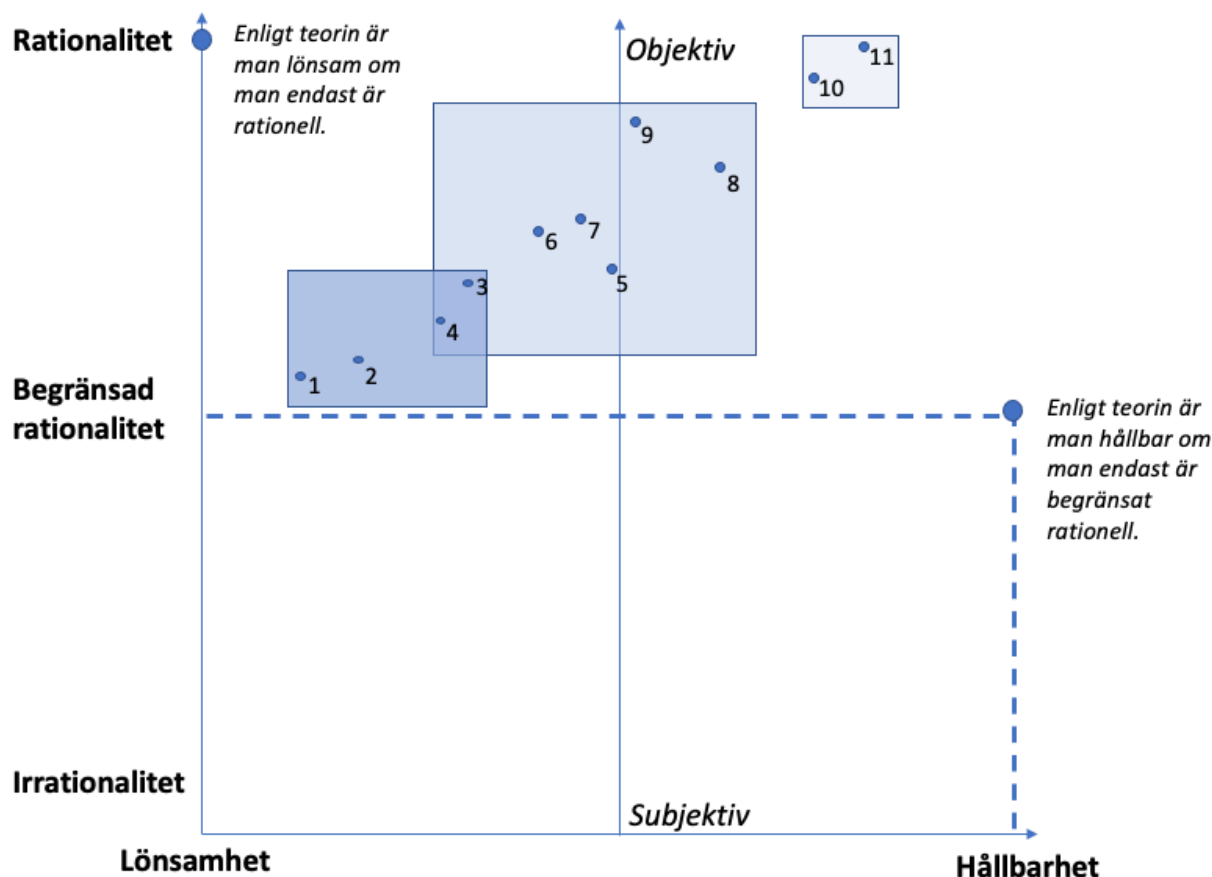
Av det som framgår i empirin anser kreditinstituten att det skulle krävas fler riktlinjer och lagar som ställer krav på hur kreditinstituten ska arbeta med sina utlåningar, vilket skiljer sig från teorin då Lampou (2013) förklarar att företagsekonomer historiskt är skeptiska i sitt sätt att se på endast rationella antaganden, som lagar, regler och riktlinjer. Norberg (2013) menar att rationella beslut inte endast behöver tas utifrån dem statligt uppförda regler och riktlinjer, utan att rationella beslut även kan grundas på organisationernas interna regler. I empirin är det möjligt att se att kreditinstituten som omfattas av de större lånen har börjat upprätta riktlinjer som hjälper organisationen att agera mer hållbart, där de nyttjar specifika hållbarhetslån. Därmed kan det tolkas att lånestorleken påverkar utvecklingen av hållbara interna riktlinjer som

integrerar samtliga hållbarhetsfaktorer, där kreditinstituten med mindre och medelstora lån bedömer den finansiella tryggheten som huvudsaklig grund för beslutsprocessen vid utlåning till företag.

Utöver specifika riktlinjer förklarar kreditinstituten vikten vid att börja utveckla mer långsiktiga mål, där det anses väsentligt att göra granskningar för att inte investera i verksamheter som kommer vara förlegade inom tio år. Hayles, Graham och Fong (2010) beskriver det långsiktiga perspektivet som avgörande för att nå fullständig hållbarhet, där det benämns att ett beslut bör påverka den hållbara utvecklingen över minst fem år för att räknas som hållbart. I empirin går att urskilja att kreditinstituten anser sig själva ha en samhällsroll i utvecklingen till en hållbar omställning långsiktigt. Däremot finns det en meningsskiljaktighet mellan kreditinstituten kring hur de ska kunna bidra till en omställning. Kreditinstituten med större lån förklarar att dem inte kan låna ut för riskfyllt och till företag som kan anses förlegade om några år. Å andra sidan förklarar resterande kreditinstitut att den hållbara omställningen inte kommer ske om de endast går in i företag i nutid som har en hållbar affärsidé, utan att det krävs ett mod att erbjuda finansiella lösningar till riskfyllda och i dagsläget ohållbara företag för att hjälpa dem att stålla. Därmed kan det tolkas att kreditinstitutens med större lån förespråkar säkerhet i utlåningarna långsiktigt, medan kreditinstituten med mindre och medelstora lån betraktar en mer riskfylld strategi som fördelaktigt långsiktigt för att få en bättre hävstångseffekt av utlåningarna.

I koppling till den hållbara omställningen kan det empiriskt tolkas att den pågående pandemin, COVID-19, har påverkat utvecklingen negativt. Kreditinstituten, med mindre och medelstora lån, beskriver hur de behövt prioritera den finansiella utvecklingen för att hjälpa företag att överleva på marknaden, vilket gjort att balansen av hållbarhet i beslutsprocessen blivit åsidosatt. Pandemin och konsekvenserna av den var omöjlig för kreditinstituten att förutspå, vilket knyter an till March och Simons (1958) samt Brunsson och Brunssons (2014) antagande om att det är nästintill omöjligt att vara fullständigt rationell då kalkyleringar av framtida händelser inte alltid är möjliga att utföra. Därmed styrks tolkningen om att det finns en aktuell konflikt mellan lönsamhet och hållbarhet, där många kreditinstitut behövt bortse från hållbarhetsperspektivet för att prioritera den finansiella lönsamheten. Fortsättningsvis kan det även tolkas att fokuseringen på den finansiella lönsamheten under pandemin varit nödvändig för att i framtiden ha företag på marknaderna som kan bidra till en hållbar utveckling.

6.4 Sammanfattning i koppling till analysmodellen

Not 1: Wilma (mindre lån) 2: Maja (mindre lån) 3: Erik (mindre lån) 4: Per och Agnes (medelstora lån) 5: Maria (medelstora lån) 6: Julia (medelstora lån) 7: Liam (medelstora lån) 8: Märta (medelstora lån) 9: Hugo och Elsa (medelstora lån) 10: Nils (stora lån) 11: Kurt (stora lån)

Modell 2. Kreditinstitutens placering i koppling till graden av rationalitet och balansen av hållbarhet.

I analysmodellen ovan går det att identifiera ett direkt samband mellan graden av rationalitet och storleken på lån. Efter analysen kunde det förtydligas att kreditinstitut i grunden är rationella då de kontrolleras av Finansinspektionens regler och riktlinjer men även för att grundläggande principer i beslutsprocesserna antingen hänvisade till ett finansiellt perspektiv eller riskbedömningar. Antagandet om att kreditinstituten är rationella grundas i det teoretiska ramverket som förklarar att rationella beslutsprocesser utgår från regelverk och riktlinjer samt analyser och riskbedömningar, men även att beslutets värde ska definieras av det finansiella perspektivet (Norberg, 2013; Brunsson, 1990; Simon, 1955; Daston, 2015).

När studiens empiriska data ställts mot det teoretiska ramverket har det även kunnat identifieras skillnader mellan de olika beslutsprocesserna i koppling till lånestorlek där kreditinstitut som behandlar mindre lån tillämpar en lägre grad av rationalitet, då de till större del tillåter subjektiva bedömningar i beslutsprocessen. Samtidigt som kreditinstituten med medelstora lån karaktäriserades av en högre grad av rationalitet där subjektiva bedömningar tilläts i viss mån, men där objektiva bedömningar låg till grund för beslutsprocessen. Som det illustreras i

modellen var det även möjligt att identifiera att kreditinstitut som behandlade större lån karaktäriserades av en hög grad av rationalitet där objektiva bedömningar och flertalet beslutsfattare inom organisationen inkluderades i beslutsprocessen. Tolkningen om graden av rationalitet i antagandet kunde identifieras i koppling till det teoretiska ramverket då Brunsson (1990) förklarar att beslutsprocesser som karaktäriseras av subjektivitet anses mindre rationella än beslutsprocesser som karaktäriseras av objektivitet.

I modellen kan det även identifieras att respondent 3 är avvikande från omfånget av mindre lån, då denne i stället placerats i samma kluster som kreditinstituten med medelstora lån. Anledningen till respondentens placering beror på att den objektiva bedömningen förklarades vara avgörande för beslutsprocessen hos kreditinstitutet även om den personliga intuitionen till exempel väckte en negativ känsla i koppling till utlåningen. I koppling till teorin kan den respondenten således tendera vara mer rationell i beslutsprocessen då den objektiva bedömningen var mer avgörande än den subjektiva (Brunsson, 1982; Brunsson, 1990; Hersh, 1999). Kreditinstitutet med medelstora lån beskrev en mer varierad beslutsprocess som accepterade både objektiva och subjektiva bedömningar men där den objektiva, i de flesta fall, var avgörande, vilket var en beslutsprocess som även respondent 3 beskrev.

I koppling till balansen av hållbarhet fanns det även ett direkt samband mellan både storleken på lån samt graden av rationalitet, vilket illustreras i modellen ovan. Kreditinstitutet som karaktäriseras av mindre lån och lägre grad av rationalitet har även en tydlig koppling till en lägre balans av hållbarhet i beslutsprocessen, men där balansen av hållbarhet varierar beroende på interna riktlinjer för hållbarhet. Samtidigt som kreditinstitutet med medelstora lån och en högre grad av rationalitet indikerar en högre balans av hållbarhetsfaktorer, men som varierar beroende på exempelvis bransch och lånestorlek. Slutligen kunde det identifieras att kreditinstitutet med större lån och högst grad av rationalitet även var de som på tydligast sätt balanserat hållbarhet i beslutsprocessen. Att rationaliteten kopplar till hållbarheten motsäger därmed teorin, som förklarar att hållbarhet kräver en begränsad rationalitet där både objektiva och subjektiva bedömningar tillåts (Hersh, 1999).

Sammanfattningsvis indikerar analysen och modellen ovan att kreditinstitut med högre grad av rationalitet balanserar hållbarhet tydligast i beslutsprocessen. Samtidigt som kreditinstitut med en mindre balans av hållbarhet i beslutsprocessen efterfrågar fler distinkta riktlinjer från staten, sett till de olika hållbarhetsfaktorerna, för att kunna balansera hållbarheten bättre. Således kan det tolkas att kreditinstitutet som i dagsläget inte balanserar hållbarhet i samma mån som kreditinstitutet med större lån behöver och önskar att inkludera en högre grad av rationalitet för att utveckla hållbarhetsarbetet, vilket motsäger den tidigare hållbarhetsdiskursen.

7. Slutsats och bidragsdiskussion

I följande kapitel kommer de slutsatser som analysen mynnat ut i presenteras. Där det kan tydliggöras att lånestorleken har en direkt påverkan på graden av rationalitet och balansen av hållbarhet i beslutsprocessen vid utlåning till företag.

Syftet med studien har varit att förklara hur kreditinstituts beslutsprocesser vid utlåning till företag kan speglas utifrån balansen av hållbarhet samt graden av rationalitet i respektive utgångspunkt. För att kunna besvara syftet har beslutsteori applicerats på den hållbarhetsdiskurs som tidigare problematiserats.

I enlighet med tidigare forskning, som menar att det finns en konflikt i valet att vara lönsam eller hållbar (Chakravarti & Basso, 2021; Porter & Van der Linde, 1995), har denna studie indikerat att det finns en problematik kring balansen av hållbarhet i beslutsprocessen hos kreditinstitut vid utlåning till företag. En slutsats som studien indikerar är att kreditinstituten ser att hållbarhet är det som i framtiden kommer generera lönsamhet, men det finns i nutid fortfarande en obalans av hållbarhet i kreditinstitutens beslutsprocesser vid utlåning till företag. Däremot har studiens resultat kunnat urskilja ett direkt samband mellan storleken på lån och balansen av hållbarhetsfaktorerna, där en ytterligare slutsats som studien indikerar är att ju större utlåningarna är desto mer balanseras hållbarhet i beslutsprocessen. Ett liknande samband har även kunnat identifierats i koppling till graden av rationalitet, där större utlåning karaktäriseras av en högre grad av rationalitet. I analysen går det att dra slutsatsen att alla kreditinstitut i grunden är rationella då de styrs av Finansinspektionen som utvecklar regler och riktlinjer för hur kreditinstituten bör arbeta. Slutsatsen om att alla kreditinstitut i grunden är rationella kan även kopplas till de faktum att den finansiella tryggheten, i majoriteten av fall, är det som ligger till grund för beslutsprocessen vid utlåning till företag. Däremot kan det i analysen, som nämnts, tydas att balansen av hållbarhet och graden av rationalitet ökar i takt med att storleken på utlåningarna ökar, vilket i analysen kopplas till att risken för den finansiella utlåningen därmed ökar.

I tidigare litteratur förklaras det även att fullständiga hållbarhetsbeslut endast kan utföras genom en tillämpning av en begränsat rationell beslutsprocess (Hersh, 1999), vilket inte stämmer överens med det resultat som denna studie indikerat. I stället kan det identifieras att det inom kreditinstitut krävs en högre grad av rationalitet för att hållbarhet ska kunna balanseras på ett positivt sätt i beslutsprocessen vid utlåning till företag. I de kreditinstitut där en lägre grad av rationalitet karaktäriserade beslutsprocessen identifierades det att lönsamhet var den faktorn som hade störst påverkan på beslutsprocessen. Studiens resultat visar även att ju högre lånen och rationalitets graden är desto tydligare balans har kreditinstituten av andra hållbarhetsfaktorer, främst miljömässig och finansiell. Fåtalet kreditinstitut uppvisar en balans av den sociala hållbarhetsfaktorn i beslutsprocessen. I analysen förklaras det däremot att den sociala hållbarhetsaspekten anses för komplex för att kunna balanseras på samma sätt som den finansiella och miljömässiga hållbarheten. Kreditinstituten efterfrågar i samband med den

sociala faktorn mer konkreta riktlinjer och definitioner för att kunna balansera aspekten i beslutsprocessen, vilket även leder till slutsatsen om att en högre grad av rationalitet behövs för att fullständigt kunna balansera hållbarhet inom kreditinstitutens beslutsprocesser vid utlåning till företag.

Med hjälp av den analysmodell, som tagits fram i koppling till det teoretiska ramverket, har studien indikerat ytterligare en slutsats som visar på att balansen av hållbarhet och graden av rationalitet även är beroende av möjligheten att inkludera objektivitet och subjektivitet i beslutsprocessen. Analysen observerar hur objektivitet är en faktor som ökar i samband med att storleken på lånen i beslutsprocessen stiger. I analysen kan det identifierats att ju mindre utlåningarna till företag är desto större möjlighet ges till inkludering av subjektivitet i beslutsprocessen, där beslutsfattaren ges möjlighet att addera egna värderingar. Vår studie indikerar således slutsatsen om att en högre grad av subjektivitet, det vill säga lägre grad av rationalitet, bidrar med en mindre balans av hållbarhet i beslutsprocessen där det i stället är den finansiella faktorn som avgör, i de flesta fall.

7.1 Bidragsdiskussion

Genom att applicera beslutsteori på den hållbarhetsdiskurs som tidigare forskning observerat (Andersen & Dejoy, 2011; Barnea & Rubin, 2010; Barnett, 2007; Barnett & Salomon, 2012; Calabrese, 2019; Chakravarti & Basso, 2021; Crutzen, Zvezdov & Schaltegger, 2017; Hartzmark & Sussman, 2019; Li, et al., 2018; Lo, 2010; Porter & Van der Linde, 1995) har denna studie bidragit med kunskap om hur balansen av hållbarhet i kreditinstituts beslutsprocesser vid utlåning till företag har ett direkt samband med graden av rationalitet i beslutsprocessen. Konflikten som tidigare forskning (Barnett & Salomon, 2012; Chakravarti & Basso, 2021; Li, et al., 2018; Lo, 2010; Porter & Van der Linde, 1995) belyser har genom vår studie visats även vara synlig inom kreditinstitut, men att graden av rationalitet tenderar att minska konflikten, genom att en högre grad av rationalitet även indikerar en tydligare balans av hållbarhet i beslutsprocessen vid utlåning till företag. Studien har även bidragit med kunskap om hur det organisatoriska intresset som tidigare forskning (Crutzen, Zvezdov & Schaltegger, 2017) nämner att alla beslutsfattare har inte alltid finns. Det organisatoriska intresset tenderar att skilja sig beroende på lånestorlek, där större lån innebär en högre grad av rationalitet vilket även innebär ett högre organisatoriskt intresse, objektivitet. Medan en mindre lånestorlek innebär en lägre grad av rationalitet och därmed ett högre individuellt intresse, subjektivitet.

Slutligen bidrar denna studie även med kunskap om att tidigare forsknings (Hersh, 1999) antagande att fullständig hållbarhet endast kan uppnås genom en begränsad rationell beslutsprocess inte stämmer i koppling till kreditinstitut. Antagandet stämmer inte överens med denna studie då den visar att hållbarhet snarare kan balanseras i en beslutsprocess som har en högre grad rationalitet vid utlåningen till företag. Genom studien kompletteras även den tidigare forskningen om rationalitet där Styhre (2020) förklarar att majoriteten av organisationer strävar mot att vara rationella. Till skillnad från tidigare forskning (Kaufmann och Kaufmann, 2016; Simon, 1979) som anser att rationella beslut grundas på det alternativ som skapar störst

finansiella avkastningen visar i stället vår studie att kreditinstitut med högre grad av rationalitet främst balansera hållbarhet i beslutsprocessen. Å andra sidan kan det i vår studie identifieras att det i stället är kreditinstitut med lägre grad av rationalitet som främst tar hänsyn till den finansiella faktorn.

Genom denna studie har även specifika praktiska bidrag utvecklats som ger kunskap om hur beslutsprocessen vid utlåning till företag ser ut inom kreditinstitut och hur den skiljer sig från organisation till organisation. Studiens empiriska material ger en intern insyn i svenska kreditinstituts beslutsprocesser vid utlåning till företag, vilket gör studien relevant för andra kreditinstitut, som har intresse för processen, men även för företag som ska ansöka om lån då de kan ges kunskap om vilka krav som ställs på dem som kunder. Utöver det kan analysmodellen, som utvecklats i studien, användas för att identifiera sambandet mellan graden av rationalitet och balansen av hållbarhet i beslutsprocesser inom alla olika branscher då den är generellt utformad.

8. Förslag till framtida forskning

I följande kapitel presenteras förslag till framtida forskning som utvecklats i samband med studiens framväxt.

Studiens resultat baseras på flera olika kreditinstituts syn på hur beslutsprocessen vid utlåning till företag är utformad, där flera respondenter som representerar olika kreditinstitut bidragit med studiens empiriska material. Däremot skulle det förslagsvis vara intressant att i framtiden undersöka hur beslutsprocessen skiljs åt internt inom ett specifikt kreditinstitut som varierar i storlek på lån. Förslaget till framtida forskning liknar därmed en fallstudie där studien ser till helikopterperspektivet i fråga om hur beslutsprocessen vid utlåning till företag skiljer sig internt.

Studien har indikerat ett samband mellan balansen av hållbarhet och graden av rationalitet, men i det empiriska materialet framgick det även information om att ryktesrisk även var en faktor som kunde påverka balansen av hållbarhet i beslutsprocesser. Därmed skulle det i framtiden vara intressant med en forskning som behandlar det teoretiska sambandet mellan rykte och balansen av hållbarhet.

I den empiriska insamlingen framgick det även att flera av respondenterna tryckte på att det troligtvis kommer ske en omställning i hållbarhetsdiskursen, kopplat till beslutsprocesserna, när den nya taxonomin träder i kraft i juni år 2021. Därmed skulle det även vara intressant att se hur stor förändringen inom finanssektorn i koppling till EU:s nya taxonomi blir. Där skulle det även vara intressant att undersöka hur kreditinstituten beslutar att göra med dem bolag som inte väljer att leva upp till de nya riktlinjerna och hur kreditinstituten ställer sig till det beroende på lånets storlek.

Slutligen skulle det även vara intressant att i framtiden se hur studiens utvecklade analysmodell skulle kunna appliceras på andra organisationer för att se om sambandet mellan graden av rationalitet och balansen av hållbarhet har blivit detsamma. Men för att se om det är möjligt att nyttja den i olika branscher och andra beslutsprocesser. Exempelvis skulle framtida forskning kunna nyttja modellen för att se hur graden av rationalitet och balansen av hållbarhet kan återspeglas i beslutsprocesser om rekrytering.

Referenser

- Andersen, M. L., & Dejoy, J. S. 2011. Corporate social and financial performance: the role of size, industry, risk, R&D and advertising expenses as control variables. *Business and Society Review*, 116(2), 237-256.
- Andrén, G., Lexén, K. & Bertoft, J. 2018. *Finansbranschen måste ta ansvar för klimatmålen*. Aktuell Hållbarhet, 22 november.
<https://www.aktuellhallbarhet.se/miljo/klimat/finansbranschen-maste-ta-ansvar-for-klimatmalen/> [Hämtad: 2021-02-01]
- Barnea, A., & Rubin, A. 2010. Corporate social responsibility as a conflict between shareholders. *Journal of business ethics*, 97(1), 71-86.
- Barnett, M. L. 2007. Stakeholder influence capacity and the variability of financial returns to corporate social responsibility. *Academy of management review*, 32(3), 794-816.
- Barnett, M. L., & Salomon, R. M. 2012. Does it pay to be really good? Addressing the shape of the relationship between social and financial performance. *Strategic Management Journal*, 33(11), 1304-1320.
- Borglund, T. 2006. Aktieägarvärden i fokus: Internationell påverkan på intressentrelationer genom förvärv och fusion. Ekonomiska forskningsinstitutet, *Handelshögskolan i Stockholm, Stockholm*, pp. 44–69.
- Borglund, T., De Geer, H., Sweet, S., Frostenson, M., Lerpold, L., Nordbrand, S., Sjöström, E. & Windell, K. 2017. *CSR och hållbart företagande*. Sanoma utbildning.
- Braun, V., & Clarke, V. 2013. *Successful qualitative research: A practical guide for beginners*. Sage.
- Brinkmann, S. 2013. *Qualitative interviewing*. Oxford university press.
- Brinkmann, S., & Kvale, S. 2018. *Doing interviews* (Vol. 2). Sage.
- Brunsson, N. 1982. The irrationality of action and action rationality: decisions, ideologies and organizational actions. *Journal of management studies*, 19(1), 29-44.
- Brunsson, N. 1990. Deciding for responsibility and legitimation: Alternative interpretations of organizational decision-making. *Accounting, Organizations and Society*, 15(1-2), 47-59.
- Brunsson, K. & Brunsson, N. 2014. *Beslut*. Liber AB.

Calabrese, A., Costa, R., Leviaidi, N., & Menichini, T. 2019. Integrating sustainability into strategic decision-making: A fuzzy AHP method for the selection of relevant sustainability issues. *Technological Forecasting and Social Change*, 139, 155-168.

Cassell, C. 2015. *Conducting research interviews for business and management students*. Sage.

Chakravarti, J., & Basso, F. (2021). An intentional profit-generating strategy can be detrimental to a sustainable organisation. *Journal of Cleaner Production*, 287, 125057.

Crutzen, N., Zvezdov, D., & Schaltegger, S. 2017. Sustainability and management control. Exploring and theorizing control patterns in large European firms. *Journal of Cleaner Production*, 143, 1291-1301.

Daston, L. 2015. Simon and the sirens: A commentary. *Isis*, 106(3), 669-676.

Davidson, C. 2009. Transcription: Imperatives for qualitative research. *International journal of qualitative methods*, 8(2), 35-52.

EBA. u.å. *EBA at a glance*.

<https://www.eba.europa.eu/about-us/eba-at-a-glance> [Hämtad: 2021-05-25]

Elkington, J. 1998. Partnerships from cannibals with forks: The triple bottom line of 21st-century business. *Environmental quality management*, 8(1), 37-51.

Elqayam, S., & Evans, J. S. B. 2011. Subtracting "ought" from "is": Descriptivism versus normativism in the study of human thinking. *Behavioral and Brain Sciences*, 34(5), 233.

Fair Finance Guide. 2019. *Politiska lösningar för en mer hållbar finansbransch*.

<https://fairfinanceguide.se/nyheter/2019/11-politiska-loesningar-foer-en-mer-haallbar-finansbransch/> [Hämtad: 2021-02-02]

FI (Finansinspektionen). 2018. *Regler*. <https://www.fi.se/sv/bank/regler/> [Hämtad: 2021-05-18]

FI. 2019. *Om FI*. <https://www.fi.se/sv/om-fi/> [Hämtad: 2021-03-19]

FI. 2021. *Nya regler om hållbarhetsrapportering*.

<https://www.fi.se/sv/publicerat/nyheter/2020/nya-regler-om-hallbarhetsrapportering/> [Hämtad: 2021-03-19]

FN (Förenta Nationerna). u.å. *Agenda 2030 - globala mål för hållbar utveckling*.

<https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/vad-gor-fn/fns-arbete-for-utveckling-och-fattigdomsbekampning/agenda2030-och-de-globala-malen/> [Hämtad: 2021-02-15]

Frostenson, M. & Helin, S. 2018. *Hållbarhetsredovisning: Grunder, praktik och funktion*. Upplaga 3. Liber AB.

Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. 1994. Competing paradigms in qualitative research. *Handbook of qualitative research*, 2(163-194), 10.

Hartzmark, S. M., & Sussman, A. B. 2019. Do investors value sustainability? A natural experiment examining ranking and fund flows. *The Journal of Finance*, 74(6), 2789-2837.

Hayles, C., Graham, M., & Fong, P. S. 2010. Value management for sustainable decision making. In Proceedings of the Institution of Civil Engineers-Municipal Engineer (Vol. 163, No. 1, pp. 43-50). *Thomas Telford Ltd*.

Hersh, M. A. 1999. Sustainable decision making: the role of decision support systems. *IEEE Transactions on Systems, Man, and Cybernetics, Part C (Applications and Reviews)*, 29(3), 395-408.

Hsieh, H. F., & Shannon, S. E. 2005. Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative health research*, 15(9), 1277-1288.

Islam, Md, R., & Hossain, S, Z. 2019. Conceptual mapping of shared value creation by the private commercial banks in Bangladesh. *Asian journal of sustainability and social responsibility*, vol. 4(1), p.1-20.

Jacobsen, D. I., 2017. *Hur genomför man undersökningar? Introduktion till samhällsvetenskapliga metoder*. Upplaga 2:1. Studentlitteratur AB: Lund.

Kahneman, D. 2013. *Tänka, snabbt och långsamt*. Volante.

Kaufmann, G. & Kaufmann, A. 2016. *Psykologi i organisation och ledning*. Upplaga 4. Studentlitteratur AB: Lund.

Koskelainen, A. 2021 *SEB lånar ut miljarder till "klimatvärstingar"*. Expressen, 1 februari. <https://www.expressen.se/nyheter/klimat/seb-lanar-ut-miljarder-till-klimatvarstingar/> [Hämtad: 2021-02-02]

KPMG. 2019. *Hållbarhet inom bank och finanssektorn avgörande för framtiden*. <https://home.kpmg/se/sv/home/nyheter-rapporter/2019/11/hallbarhet-inom-bank-och-finanssektorn-avgorande-for-framtiden.html> [Hämtad: 2021-02-01]

Lampou, K. 2013. Företagsekonomins navigering mellan ensidighetens Skylla och förenklings Karybdis: En analys av ämnets samhällsnytta. I Hasselbladh, H & Holmqvist, M (red.) *Företagsekonomi och samhället*. Studentlitteratur AB: Lund, 347-362.

Li, Y., Gong, M., Zhang, X. Y., & Koh, L. 2018. The impact of environmental, social, and governance disclosure on firm value: The role of CEO power. *The British Accounting Review*, 50(1), 60-75.

Lo, S. F. 2010. Performance evaluation for sustainable business: a profitability and marketability framework. *Corporate social responsibility and environmental management*, 17(6), 311-319.

March, J.G. & Simon, H.A. 1958. *Organizations*, New York: John Wiley & Sons, Inc.

Naturskyddsföreningen. u.å. *Svenska banker fortsätter investera i fossilt – agerar som om klimathotet inte fanns*. <https://www.naturskyddsforeningen.se/klimat/svenska-banker-investerar-fossilt> [Hämtad: 2021-02-02]

NE (Nationalencyklopedin). u.å.a. *Bank*.
<https://www-ne-se.db.ub.oru.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/bank>
[Hämtad: 2021-05-22]

NE. u.å.b. *Hållbar utveckling*.
<https://www-ne-se.db.ub.oru.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/hallbar-utveckling>
[Hämtad: 2021-05-22]

NE. u.å.c. *Kreditinstitut*.
<https://www-ne-se.db.ub.oru.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/kreditinstitut>
[Hämtad: 2021-05-22]

NE. u.å.d. *Kreditmarknadsbolag*.
<https://www-ne-se.db.ub.oru.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/kreditmarknadsbolag>
[Hämtad: 2021-05-22]

NE. u.å.e. *Lönsamhet*.
<https://www-ne-se.db.ub.oru.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/loensamhet>
[Hämtad: 2021-05-22]

Norberg, P, 2013. Vålgärningar och illdåd - företagsetiken i samhällsdebatten I Hasselblad, H & Holmqvist, M (red.) *Företagsekonomi och samhället*. Studentlitteratur AB: Lund, 199-211.

Offerman, C. 2017. *Ny rapport: Banker brister i ansvar kring mänskliga rättigheter*. Miljö & Utveckling, 27 april.

<https://miljo-utveckling.se/ny-rapport-banker-brister-ansvar-kring-manskliga-rattigheter/>
[Hämtad: 2021-02-02]

Porter, M. E. & Kramer, M. R. 2011. The Big Idea: Creating Shared Value. *Harvard Business Review*.

Porter, M., & Van der Linde, C. 1995. Green and competitive: ending the stalemate. *The Dynamics of the eco-efficient economy: environmental regulation and competitive advantage*, 33.

Shelton, S. A., & Flint, M. A. 2020. Dichotomies of method and practice: a review of literature on transcription. *Qualitative Research Journal*.

Simon, H. A. 1955. A behavioral model of rational choice. *The quarterly journal of economics*, 69(1), 99-118.

Simon, H. A. 1960. *The new science of management decision*.

Simon, H. A. 1979. Rational decision making in business organizations. *The American economic review*, 69(4), 493-513.

Stanovich, K. 2011. *Rationality and the reflective mind*. Oxford University Press.

Styhre, A. 2020. Decision-making in organizations - from the cognitive revolution to algorithm governance. I Eriksson-Zetterquist, U., Hansson, M., & Nilsson, F. *Theories and Perspectives in Business Administration*. Studentlitteratur AB: Lund, 193-247.

Swedish Bankers. 2020a. *Den svenska finansmarknaden*.

<https://www.swedishbankers.se/fakta-och-rapporter/svensk-bankmarknad/den-svenska-finansmarknaden/> [Hämtad: 2021-03-04]

Swedish Bankers. 2020b. *Bankerna i Sverige*.

<https://www.swedishbankers.se/fakta-och-rapporter/svensk-bankmarknad/bankerna-i-sverige/>
[Hämtad: 2021-03-19]

Swedish Bankers. 2020c. *Kreditmarknadsbolag*.

<https://www.swedishbankers.se/fakta-och-rapporter/svensk-bankmarknad/kreditmarknadsbolag/>

[Hämtad: 2021-05-04]

TCFD. 2021a. *About*.

<https://www.fsb-tcfd.org/about/> [Hämtad: 2021-03-22]

TCFD. 2021b. *Recommendations*.

<https://www.fsb-tcfd.org/recommendations/> [Hämtad: 2021-03-22]

UNDP. u.å. *Millenniemalet - så kom målet till*.

<http://www.millenniemalet.nu/malen-2/sa-kom-malen-till/> [Hämtad: 2021-02-15]

Vetenskapsrådet. 2002. Forskningsetiska principer inom humanistisk samhällsvetenskaplig forskning. *Stockholm: Vetenskapsrådet*.

Världsnaturfonden. 2019. *Byggstenar för hållbar ekonomi*.

<https://www.wwf.se/ekonomi-och-finans/byggstenar/> [Hämtad: 2021-02-02]

Årsredovisningslag 1995:1554. Justitiedepartementet, Stockholm.

Bilagor

Bilaga 1. Strukturerad litteraturgenomgång.

Litteraturgenomgång - Lönsamhet och hållbarhet			
Litteratur	Studiens fokusområde	Metod	Bidrag
Andersen, M. L., & Dejoy, J. S. (2011). Corporate social and financial performance: the role of size, industry, risk, R&D and advertising expenses as control variables. <i>Business and Society Review</i> , 116(2), 237-256.	Andersen och Dejoy (2011) undersöker hur förhållandet mellan företags finansiella och sociala prestationer.	Kvantitativ metod	Andersen och Dejoy (2011) finner ett positivt samband mellan företags finansiella och sociala prestationer, där sociala prestationer påverkar det finansiella resultatet på lång sikt. Däremot förklaras sambandet vara beroende av olika variabler som bransch, risk, företagsstorlek med mera. I studien påvisas det att ett större socialt ansvarstagande, i form av jämställdhet, arbetsmiljö- och arbetsförhållande, ökar organisationers finansiella resultat.
Barnea, A., & Rubin, A. (2010). Corporate social responsibility as a conflict between shareholders. <i>Journal of business ethics</i> , 97(1), 71-86.	Barnea och Rubin (2010) undersöker om det finns konflikt i olika aktieägares inställning till att arbeta med CSR.	Kvantitativ metod	Barnea och Rubin (2010) påvisar att det finns en konflikt mellan organisationers olika aktieägare. De aktieägare som har en direkt koppling till organisationen ser positivt på ett högt CSR engagemang då det påverkar den långsiktiga lönsamheten. Medan aktieägare i form av, externa investerare, ser CSR som en kostnad vilket då inte är fördelaktigt för deras finansiella resultat.
Barnett, M. L. (2007). Stakeholder influence capacity and the variability of financial returns to corporate social responsibility. <i>Academy of management review</i> , 32(3), 794-816.	Barnett (2007) undersöker påverkans- och beroendesambandet mellan CSR och den finansiella avkastningen.	Kvalitativ metod	Barnett (2007) bidrar genom sin studie till att skapa förståelse för hur och varför organisationers sociala ansvar påverkar det finansiella resultatet. Studien påvisar hur företag genom att arbeta med CSR kan förbättra relationen till företagets intressenter, vilket även bidrar till ett bättre finansiellt resultat.
Barnett, M. L., & Salomon, R. M. (2012). Does it pay to be really good? Addressing	Barnett och Salomon (2012) undersöker sambandet	Kvantitativ metod	Barnett och Salomon (2012) beskriver att en hög tillämpning av socialt

the shape of the relationship between social and financial performance. <i>Strategic Management Journal</i>, 33(11), 1304-1320.	mellan företags finansiellt resultat och socialt arbete.		engagemang genererar ett högre finansiellt resultat än företag som har ett mindre socialt arbete. Men att ett företag som har ett måttligt socialt arbete generera ett lägre finansiellt resultat jämfört med företag som har ett mindre socialt arbete. Resultatet påvisar således att det mest fördelaktiga, ur det finansiella perspektivet, är att ha ett högt socialt engagemang, därefter ett lågt socialt engagemang och minst fördelaktigt är det att ha ett måttligt socialt engagemang.
Calabrese, A., Costa, R., Levaldi, N., & Menichini, T. 2019. Integrating sustainability into strategic decision-making: A fuzzy AHP method for the selection of relevant sustainability issues. <i>Technological Forecasting and Social Change</i>, 139, 155-168.	Calabrese, Costa, Levaldi och Menichini (2019) undersöker om AHP-metoden är applicerbar på organisationers integrering av specifika hållbarhetsfaktorer.	Kvantitativ metod	Calabrese, Costa, Levaldi och Menichini (2019) förklarar att det största utmaningen under 2000-talet är att integrera hållbarhet för att bibehålla konkurrenskraft och vara främst på marknaden. Däremot förklarar dem att det finns en brist på metoder för att fullständigt kunna integrera hållbarheten i organisationers processer. Författarnas studie bidrar även med inblick i hur framgångsrika företag är de som integrerar hållbarhet och tillgodoser intressenternas efterfrågningar.
Chakravarti, J., & Basso, F. (2021). An intentional profit-generating strategy can be detrimental to a sustainable organisation. <i>Journal of Cleaner Production</i>, 287, 125057.	Chakravarti och Basso (2021) undersöker sambandet mellan hållbarhet och lönsamhet kopplat till intressenters uppfattning, då tidigare studier visat att individer är ovilliga att associera hållbarhet och lönsamhet med varandra.	Kvantitativ metod	Chakravarti och Basso (2021) beskriver genom sin studie hur hållbara organisationer som förklaras vara vinstdrivande snabbt förlorar sin legitimitet gentemot intressenter. Där produkter som marknadsförs som hållbara oftast får en negativ betingning om de även är vinstdrivande, vilket tyder på en konflikt mellan hållbarhet och lönsamhet.
Crutzen, N., Zvezdov, D., & Schaltegger, S. 2017. Sustainability and management control. Exploring and theorizing control patterns in large European firms. <i>Journal of</i>	Crutzen, Zvezdov och Schaltegger (2017) undersöker hur företag utvecklat paket för att integrera hållbarhetskontroll i organisationen.	Kvalitativ metod	Crutzen, Zvezdov och Schaltegger (2017) förklarar genom sin studie att chefer för stora företag tenderar att antingen välja ett formellt eller informellt arbetssätt vid ledningskontroll. Dem kommer även fram till att

<i>Cleaner Production</i> , 143, 1291-1301.			cheferna tror att hållbarhet lättare kan påverkas av informella än formella ledningskontroller.
Hartzmark, S. M., & Sussman, A. B. (2019). Do investors value sustainability? A natural experiment examining ranking and fund flows. <i>The Journal of Finance</i> , 74(6), 2789-2837.	Hartzmark och Sussman (2019) undersöker om investerare värdesätter hållbarhet vid investeringstillfällen.	Kvantitativ metod	Hartzmark och Sussman (2019) förklarar att fondinvesteringar som inkluderar ett stort hållbarhets engagemang både skapar ett bättre resultat och en mindre finansiell risk. Där det påvisas att investerare värdesätter hållbarhet vid investering.
Li, Y., Gong, M., Zhang, X. Y., & Koh, L. 2018. The impact of environmental, social, and governance disclosure on firm value: The role of CEO power. <i>The British Accounting Review</i> , 50(1), 60-75.	Li, Gong, Zhang och Koh (2018) undersöker huruvida integrering av ESG-faktorerna påverkar organisationers värde.	Kvantitativ metod	Li, Gong, Zhang och Koh (2018) kan genom sin studie förklara att en integrering av ESG-faktorerna påverkar organisationens värde positivt. Författarna visar även resultat som förklarar att integreringen skapar en transparens och ett ansvar som intressenterna värdesätter, vilket i längden påverkar organisationens värde.
Lo, S. F. 2010. Performance evaluation for sustainable business: a profitability and marketability framework. <i>Corporate social responsibility and environmental management</i> , 17(6), 311-319.	Lo (2010) syftar genom studie att skapa förståelse för sambandet mellan organisationers hållbarhet och rörelseresultat.	Kvantitativ metod	Lo (2010) bevisar genom studien att organisationer som arbetar med hållbarhet presenterar en bättre lönsamhet än organisationer som nyttjar ohållbara strategier. Däremot visar studien att investerare inte beaktar hållbarhet vid investering utan snarare marknadsföringen och resultatet.

Bilaga 2. Semi-strukturerad intervjuguide.

Intervjuguide	
Kontrollfrågor	Får vi spela in intervjun?
	Vill du vara anonym i studien?
	Hur skulle du beskriva företaget du arbetar på och din roll där?
	Hur stora är era utlåningar som ni gör till företag?
Beslutsprocesser	Hur skulle du beskriva att din roll är delaktig i beslutsprocesser vid utlåningen till företag?
	Hur skulle du förklara att beslutsprocessen går till vid utlåning till företag?
Grunderna för beslutsprocesser	Vilka krav ställer ni på era företagskunder vid utlåning till företag?
	Hur ser möjligheten ut till invägning av egna värderingar i beslutsprocessen?
Lönsamhet och hållbarhet	Hur skulle du beskriva begreppet lönsamhet när det gäller utlåning till företag?
	Hur skulle du beskriva begreppet hållbarhet när det kommer till utlåning till företag?
	Hur anser du att perspektiven, hållbarhet och lönsamhet, inkluderas i beslutsprocessen om utlåning till företag?